

Dnes v čísle:

Konference o židovské
identitě ve střední Evropě
Mentálně retardovaní a sport
O sexuálních poruchách
Jak pokračuje rekonstrukce
jezuitského konviktu?
Vánoční a novoroční příloha

Žurnál

12**Ročník 10 • Vychází 15. prosince 2000****Uměnovědné katedry slavily...**

Byl pozdní večer, adventu čas... Pošmurné počasí, které vládlo dnu sv. Mikuláše, přesto neodradilo pedagogickou a studentskou obec od společných oslav desátého výročí obnovení uměnovědných oborů na FF UP.

V prostorách Rektorátu UP zvala ku slavnostnímu večeru cimbálová muzika *Slanina* (na snímku), úderem páté hodiny pak byla ve filmovém sále FF UP zahájena projekce videofilmů a záznamů televizních *Salonů*, v nichž figurovaly uměnovědné katedry a jejich studenti. Veřejného promítání se znovu dočkal záznam projektu *Horká kaše* – čtyřdenní studentské akce, pořádané v květnu 1998 v jezuitském konviktu.

Po projekci se zúčastnění přemístili do studentského klubu Katedry teorie a dějin dramatických umění, kde program pokračoval. S happeningovou zdravicí vystoupili studenti prvního ročníku KTDDU, po ní byla slavnostně odhalena svérázná „freska“, variující slavnou da Vinciho *Poslední večeří*. V atmosféře nevázaného veselí se poté pilo, jedlo, hodovalo až do časných ranních hodin.

...i soutěžili

Součástí dvoudenních oslav 10. výročí obnovení uměnovědných oborů na Filozofické fakultě UP počátkem prosince byla studentská odborná soutěž S.O.S., již se tentokrát zúčastnilo třináct mladých kunsthistoriků, muzikologů, filmologů a teatrologů. Úroveň všech vystoupení byla potěšující, stejně jako okolnost, že většina příspěvků vznikla mimo diplomové a oborové či bakalářské práce. Na 3. místě skončila posluchačka Katedry teorie a dějin výtvarných umění **Vladislava Řihová** s prací *Hrnčířský mistr Jan Čech z Vyškova*. Porota oceňovala zejména důkladnou práci s prameny, která přinesla původní poznatky. 2. místo porota

Dokončení na str. 2

PF 2001

Všem členům akademické obce a zaměstnancům přeji, aby si již teď v době adventu dokázali najít čas pro klidné zamyšlení a ohlédnutí za končícím rokem a aby nadcházející vánoční svátky prožili v klidu a dobré pohodě se svými blízkými. Do nového roku a nového tisíciletí přeji nám všem především zdraví a štěstí. Vysokému školství přeji, aby vláda konečně naplnila svá prohlášení o prioritách a pokud ne, abychom ji dostatečně silnými argumenty dokázali přesvědčit, že je to nezbytné.

Prof. J. Mačáková, CSc.,
rektorka UP

Konference „Emblematica et Iconographia“

Jako doprovodní akci při zahájení výstavy *Olomoucká obrazárna II – Nizozemské malířství 16. – 18. století z olomouckých sbírek* v Muzeu umění organizovala sekce nederlandistiky při Katedře germanistiky a nederlandistiky FF UP ve dnech 7. – 9. 12. interdisciplinární konferenci *Emblematica et Iconographia – Themes in Painting and Literature from the Low Countries of the 16th to the 18th Century*. Konferenci, kterou zahájila proděkanka FF UP doc. M. Hirschová, CSc., spolu s ředitelem Muzea umění doc. P. Zatloukalem v aule FF UP, se zúčastnilo více než 85 vědců a studentů z 17 univerzit z ČR, SR, Nizozemí, Belgie, Polska, Maďarska a JAR, z akademii věd ČR, SR a Nizozemí, z pražské Národní galerie, z budapeštského Muzea krásného umění a z Královského nizozemského ústavu uměleckohistorické dokumentace. Konference byla částečně financována ze subvencí Nizozemské jazykové unie, tj. referátu pro propagaci nizozemské kultury ministerstev kultury a školství Nizozemského království a Vlámského společenství, Nizozemského velvyslanectví, Vlámského zastupitelstva a Královské kulturní nadace prince Berharda Oranžského.

Záštitu konference převzali velvyslanec nizozemské královny Beatrix J. E. Robert van Houtum, a velvyslanec belgického krále Alberta II. J. E. Bernard Pierre.

Konference se vyznačovala nejenom vysokou úrovní všech přednášek, nýbrž i velmi laskavým a aktivním způsobem vědeckých diskusí přítomných kolegů. K vrcholům patřily jistě přednášky pražských kolegů uměnovědců PhDr. O. Kotkové (NG) a PhDr. L. Konečného (AV ČR), historika prof. J. Israele (UCL Londýn, na snímku), teologa prof. Ch. Tümpela

(Katolická univerzita v Nijmegen) a uzavírací souhrnná přednáška nederlandisty prof. L. Beheytda (Valonská katolická univerzita v Lovani).

Prohlídka památkové zóny města ukončená přijetím u primátora Ing. M. Tesaříka ve slavnostním sále radnice, raut ve slavnostním sále Rektorátu UP, koncert Komorního orchestru FF UP pod vedením PhDr. R. Uvíry, CSc., v trůnním sále Arcibiskupského paláce a nakonec návštěva Arcibiskupského zámku v Kroměříži poskytly všem zahraničním účastníkům bohaté zážitky, na něž jistě tak rychle nezapomenou. Dík patří především mladým kolegům a studentům sekce nederlandistiky a Muzea umění, kteří svým nadšeným nasazením udělali z konference, jak poznamenala účastnice prof. R. Schenkeveldová, děkanka Filologické fakulty Utrechtské univerzity a členka Královské nizozemské akademie věd, „an extremely well organised and most interesting conference“.

Organizaci konference zajišťoval Konferenční servis UP.

-weg-, foto -tj-

Současně s otevřením nové expozice Olomoucká obrazárna II – Nizozemské malířství 16. – 18. století z olomouckých sbírek byla 7. 12. zahájena také výstava *Sedmá kašna*, která představuje návrhy významného olomouckého rodáka – autora řady monumentálních děl ve Francii, Itálii, Německu i České republice, malíře, grafika, scénografa a sochaře Ivana Theimera (na snímku vlevo se S. Kovaříkem), nové kašny na Horním náměstí v Olomouci včetně ukázek dalších prací autora. I. Theimer obdržel v roce 1998 čestný doktorát Univerzity Palackého.

-red-, foto -tj-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Ze zasedání Akademického senátu UP

Ve středu 6. 12. 2000 se konalo zasedání Akademického senátu UP, jehož se jako hosté zúčastnili rektorka UP prof. J. Mačáková a prorektor pro organizaci a rozvoj UP doc. R. Horák, CSc.

Prvním bodem zasedání bylo projednání nových vnitřních předpisů UP. Prorektor R. Horák uvedl změny v návrhu Statutu UP oproti původnímu, dále přednesl návrh Studijního a zkušebního řádu UP, který byl vypracován tak, aby mohl být použit pro celou univerzitu a pro všechny studenty. Studijní agenda bude zpracována a vydána jako samostatná norma. Poté byl projednán návrh Vnitřního řádu UP, návrh Organizačního řádu UP, návrh Řádu menzy UP, návrh Rigorózního řádu UP a návrh Řádu vysokoškolských kolejí UP. Akademický senát UP schválil zrušení bodového zvýhodnění členů kolejni komise pro příští

rok a pověřil studentskou část senátu vypracovat návrh Volebního řádu do kolejni samosprávy a předložit jej na příštím zasedání AS UP. Navržené úpravy předpisů, které byly schváleny senátem, budou zpracovány a upravené vnitřní předpisy budou zveřejněny na internetových stránkách UP.

Prorektor R. Horák seznámil senátory s návrhem dělení neúčelové dotace na rok 2001, kterou vzal AS UP na vědomí (viz níže).

Z jednání Sněmu RVŠ podala informace doc. L. Ludíková. Hlavním bodem jednání byly ekonomické otázky týkající se rozpočtu vysokých škol na rok 2001 a koeficientů ekonomické náročnosti.

Na příštím zasedání senátu 7. 2. 2001 proběhne volba nového zástupce studentů do RVŠ.

Stručně

Christmas Party – tak se jmenoval vánoční večírek v restauraci U Pelikána, který pořádali 11. 12. členové a příznivci Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UP.

Za přítomnosti akademických funkcionářů LF UP a zástupců médií byla 12. 12. v Ústavu biologie otevřena **Laboratoř buněčné biologie**.

Do Jazz Tibet Klubu zvali na 13. 12. členové Katedry aplikované („komplikované“) ekonomie FF UP na **Aplekuláš**.

Historický ples – tentokrát v kabaretu na konci 19. století s názvem **Moulin Rouge U Pelikána** – pořádá 21. 12. (od 18 hod.) Katedra historie FF UP.

-red-

Návrh pravidel dělení neúčelových dotací MŠMT na UP na rok 2001

1) Fakultám a organizačním jednotkám bude určena odpovídající částka (určena výpočtem MŠMT) z dotace na vzdělávací činnost a provoz UP (VČP) a na nespecifikovaný institucionální výzkum a vývoj (NIVV).

2) Z částky určené na NIVV se fakultám a organizačním jednotkám odečte částka na centrální činnosti a provoz UP stanovená pevným procentem (x %).

3) Z částky určené na VČP se fakultám a organizačním jednotkám odečte částka na centrální činnosti a provoz procentem shodným pro všechny fakulty a organizační jednotky, na knihovnu UP, CVT a informační střediska fakult, která jsou v rozpočtu IC, a to v procentuálním poměru rozsahu služeb poskytovaných za poslední rok:

	CVT	KUP
LF	19,63	5,4
FF	20,98	27,23
PfF	21,57	17,26
PdF	10,38	14,82
CMTF	4,96	9,8
PF	5,16	11,22

Dále bude odečtena částka na náklady na odpisy a pojištění staveb, na centrální nájem a opravy.

5) Finanční částky určené tímto výpočtem pro jednotlivé fakulty jsou finančními prostředky fakult podle § 24 odst. (1) písm. g. Fakulty hradí z přidělených finančních prostředků veškeré náklady spojené

s činností fakulty a veškeré náklady spojené s užíváním majetku UP.

6) Veškeré zisky z nájemních smluv uzavřených UP jdou do centrální rezervy. Veškeré zisky z nájemních smluv uzavřených jednotlivými organizačními jednotkami jsou k dispozici příslušným organizačním jednotkám. (Poznámka: vzhledem k tomu, že stávající platný Statut UP nedeleguje na nikoho právo disponovat s majetkem UP, je povinností odvádět veškeré zisky z nájmu do centrální rezervy.)

7) Prostředky získané odečtem z VČP a NIVV jsou nedílnou součástí rozpočtu (nakládání s nimi podléhá schválení AS UP).

Ze zápisu AS UP vybraly

-ano-, -mav-

CVT UP informuje

V pátek dne 15.12. bude provedeno přechislování a přepojení modemů sloužících pro vstup do počítačové sítě UP pomocí telefonních přípojek. Po dobu přechislování (cca 2 hod.) nebude tento vstup funkční. Po jeho skončení je třeba pro vstup na UP použít jiné telefonní číslo, a to 563 1989.

Rovněž dochází ke změně ve způsobu rozesílání informací UP prostřednictvím elektronické pošty. Nová forma umožňuje příjem těchto informací i z jiných serverů než čistě univerzitních a rovněž umožňuje volbu nepřijímat tyto informace vůbec.

Pro příjem těchto informací je třeba poslat e-mail na adresu maiser@cvtmw.upol.cz, v jehož těle je příkaz **subscribe info-up**. Pokud uživatel tak neučiní do 22. 12., automaticky přestanou po tomto datu dostávat informace UP. Ti, kteří si novou formou příjmu informací předepíší, budou z technických důvodů dostávat tyto informace do 22. 12. dvakrát.

-bij-

Uměnovědné katedry slavily... i soutěžily

Dokončení ze str. 1

přířka posluchači muzikologie **Martinu Kuchařovi** za pozoruhodnou práci *Analýza repertoáru duchovní písně 15. a 16. století a hymnologický katalog Melodiarum hymnologicum Bohemiae*. V rámci svého soutěžního vystoupení předvedl počítačový program, který umožní uložení a exaktní vyhodnocení více než 600 jednohlasy melodií a který už prezentoval také v zahraničí. Vítězem letošního ročníku se stal **Michal Horniak** z Katedry teorie a dějin dramatických umění s prací *Filmové adaptace v české kinematografii*, která zevrubně a s teoretickým fundamentem zpracovala téma, o němž autor napsal kapitolu v nedávno vydané kolektivní publikaci *Panorama českého filmu*.

-ano-, -is-, foto -tj-

Nabídka sportovních aktivit ve zkouškovém období

Sekce TV a sportu Akademik centra FTK připravila ve zkouškovém období (3. 1. – 9. 2. 2001) nabídku sportovních aktivit, ze kterých si jistě vyberete:

- aerobik **Po 16.00 – 17.00** (sál Václavkových kolejí)
- St 16.00 – 17.00** (sál Václavkových kolejí)
- badminton **St 13.00 – 14.15** (SH4)
- basketbal **St 19.30 – 21.30** (Hynaisova)
- kondiční kulturistika – kdykoli v provozní době fitcentra se slevou
- kopaná **St 14.15 – 15.30** (SH4)
- Pá 13.00 – 14.30** (SH)
- sebeobrana **St 19.30 – 21.00** (Samuraj – Koruna)
- tenis **Po 8.00 – 9.00** (Milo)
- St 8.00 – 9.00** (Milo)
- volejbal **St 14.00 – 15.30** (SH 1–3)
- 17.30 – 19.30** (Hynaisova)

Pravidelná cvičení v letním semestru budou zahájena 12. 2. 2001.

Současně zveřejňujeme předběžnou nabídku celodenních lyžařských zájezdů do středisek v Jeseníkách v termínech 23. 2., 16. 3. 23. 3., 30. 3., 6. 4. a 20. 4. Bližší informace budou zveřejněny začátkem února 2001.

PhDr. A. Orlová
vedoucí sekce TV a sportu AC FTK

Změna prodejní doby

Z důvodů čerpání řádné dovolené a provedení fyzické inventury v prodejní skript Vydavatelství UP bude v závěru roku 2000 a počátkem roku 2001 upravena prodejní doba následovně:

pondělí 18. 12. – pátek 22. 12. 2000 bude otevřeno od 8.30 do 12.30 hod.; ve dnech 27. 12. 2000 až 5. 1. 2001 bude v prodejní skript v výše uvedených důvodech **zavřeno**.

-fm-

Otevírací doba v Ústřední knihovně

Ústřední knihovna bude v období Vánoc otevřena v pátek 22. 12. 2000 od 9 do 12 hod.; ve dnech 27. 12. až 30. 12. 2000 bude zavřeno.

Informační střediska fakult budou mít mezi svátky rovněž zavřeno.

Od 2. 1. 2001 bude v Knihovně UP zahájen normální provoz.

-kup-

Krásné Vánoce a úspěšný
nový rok přeje svým členům
a celé univerzitní obci
Klub absolventů
a příznivců UP.

Jen několik řádků

My a oni 2000

Ruku na srdce, kdo z nás a kolikrát v tomto roce vyhledal funkcionáře nebo senátora své fakulty, univerzity či svého českého státu, aby jim pověděl, co tak často s nemalou horlivostí prohlašuje jinde a jindy? Aby se jich otázel, naléhal na vysvětlení a chtěl vědět, jak se přičinují o odstranění příčin naší nespokojenosti a chtějí dosáhnout proklamovaných cílů?

Oni potřebují slyšet naše podněty, názory, rady a kritické soudy, ale též slova uznání a díky, jsou-li podložena chvalyhodným skutkem. Bez této zpětné vazby je vlastně tlačíme do izolace, vyvoláváme pocit nadřazené nezávislosti, kterou pak kritizujeme, a jejich činnost stagnuje nebo může směřovat zcela jinam, než si přejeme. Zůstaneme-li stranou v postoji neúčastného diváka a nevyužíváme-li práv, které nám jednotlivcům dává statut univerzity, zákon a ústava, mohl by se o nápravu věcí, které nás dnes tolik zlobí, postarat místo nás snad už jenom Ježíšek. Jenže, však víte, ten má teď plné ruce jiné a radostné práce. Vždyť je čas adventu, provázený jako vždy tichým očekáváním a věčnou nadějí!

Krásné Vánoce, přátelé, a věřme – bude líp!

M. Hejtmánek

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Při příležitosti 50. výročí vysokoškolského sportu v Olomouci uspořádal Sportovní klub UP v restauraci Sportovní haly UP v pátek 8. 12. slavnostní zasedání a recepci. Uvodní slovo přednesl prezident SK UP v Olomouci RNDr. L. Bank (na snímku), který ve svém projevu mj. poděkoval všem nadšeným a obětavým pracovníkům, sportovcům, realizačním týmům a trenérům za vše, co pro vysokoškolský sport během uplynulých padesáti let vykonali.

-red-

Medicína a práva člověka

Značný ohlas, zvláště mezi lékařskou odbornou veřejností, zaznamenalo sympozium k současným aktuálním problémům lékařské etiky (klonování, emfytuze), které 2. 12. 2000 uspořádalo Arcibiskupství olomoucké ve spolupráci s Moravskoslezskou křesťanskou akademií, Cyrilometodějskou teologickou fakultou a Kolegiem katolických lékařů v Olomouci. Na sobotním jednání, jež v chrámu P. Marie Sněžné zahájil olomoucký arcibiskup msgr. J. Graubner, vystoupili se zajímavými referáty lékaři-specialisté z Prahy, Brna, Bratislavy a Olomouce a také teolog doc. P. Ambros, děkan CMTF UP. Protože se téma ukázalo být velmi nosné (o obrovském zájmu posluchačů svědčila přeplněná aula i velká posluchárna Filozofické fakulty UP), rozhodl se výbor Moravskoslezské křesťanské akademie, že podobně, avšak úžeji vymezené a o pohled právníků doplněné jednání připraví v příštím roce v rámci jarního přednáškového cyklu.

Dr. R. Zaoral, předseda Moravskoslezské křesťanské akademie Olomouc

Konference o židovské identitě ve střední Evropě

Jednou z mnoha událostí, které zpestřily tento semestr studentům i vyučujícím na Katedře germanistiky, byl i čtyřdenní pobyt v rakouském Klagenfurtu. Hlavním cílem výpravy (devět studentek a tři vyučující) byla účast na konferenci o židovské identitě ve střední Evropě, kterou pořádala Fakulta kulturních věd Klagenfurtské univerzity. Kromě výposlechnutí většiny příspěvků konference se nám podařilo během této krátké doby také okopírovat kila u nás jinak nedostupných materiálů v nově otevřené univerzitní knihovně, navázat vědecké i osobní kontakty nejen s místními germanisty, ale i s některými členy z řad klagenfurtských anglistů a v neposlední řadě jsme se – při úniku před všudypřítomnou mlhou – rádi uchylovali do místních restaurací a zaslí, když na nás v čínské restauraci mluvil Číňan česky a v italské pizzerii čepovali Starobrno.

Avšak zpět ke konferenci. Jak bylo již zmíněno, úkolem symposia bylo představit – jak na pozadí literárních děl, tak na životě židovských autorů – problémy hledání židovské identity, rozpolcené dvěma tendencemi: sklonem k tradičnímu pojetí židovské víry a kultury, a naproti tomu touhou po asimilaci. Tento leitmotiv zazníval z většiny referátů, které byly proslaveny nejen rakouskými a německými vědci, ale

Olomoucké setkání předních dětských endokrinologů

Již sedmým rokem se přední dětské endokrinologové ze střední Evropy setkali na pravidelném pracovním jednání (*Middle European Workshop on Paediatric Endocrinology – MEWPE 2000*, 17. – 19. 11. 2000), které se tentokrát konalo v přednáškovém sále Cyrilometodějské teologické fakulty UP pod záštitou přednosta Dětské kliniky LF UP a FNO doc. V. Mihála, CSc. Kromě tradiční účasti kolegů ze Slovenska, Slovinska, Rakouska a Maďarska přivítala letos Olomouc i lékaře z Finska, Německa, Francie a z Chorvatska.

Odborný program byl tematicky rozdělen do několika odborných sekcí. První část jednání byla věnována endokrinním nemocím vzniklým na autoimunitním podkladě; uvedl ji svou plenární přednáškou prof. Peterson z Tampere, objevitel AIRE genu u mnohočetné polyglandulární endokrinopatie. Nové mutace AIRE genu zjištěné u pacientů s APS-1 diagnostikovaných ve střední a východní Evropě prezentovala pracovní skupina MEWPE (Čiháková et al.). Neméně zajímavé byly příspěvky týkající se HLA typizace u dětí s diabetem mellitus I. typu.

Následující blok sdělení shrnoval výsledky spolupráce středoevropských států v dlouhodobém projek-

tu kontinuálního sledování pacientů s vrozenou adrenální hyperplázií (CEPUS – CAH group) a jejich využití pro praxi.

Páteční program byl zakončen prohlídkou unikátních varhan v chrámu svatého Mořice se zasvěceným výkladem profesora A. Schindlera a krátkým varhaním koncertem.

Uvodní přednáškou sobotního dopoledne prezentoval zajímavým způsobem prof. Kiess z Lipska problematiku obezity u dětí a dospívajících, která se stala téměř ve všech evropských zemích závažným handicapem zdravotním a psychosociálním nastupující

Dokončení na str. 4

Ve víru odborných diskusí

Ani sychravost prvních zimních dnů nemohla nám, začínajícím olomouckým žurnalistům, zabránit, abychom si náležitě vychutnali bohaté diskusní žně, kterými nás začátkem adventu naše „mateřská katedra“ štědrě obdarovala. Na sklonku listopadu studenty poctila svou milou přítomností nejen stále usměvavá paní Woodhamsová a zkušený sympafák Ivan Hofman, ale příjemně naladěná k nám zavítala i osobnost, jejíž vytříbený smysl pro investigativní reportáž teprve nedávno prozářil pochmurnou atmosféru obestírající český mediální svět. Pan Petr Bohuš, absolvent Filozofické fakulty UP a současný vedoucí zpravodajství ostravské televize, jehož sympatická tvář se postupně stává jednou z nejpobornějších na naší obrazovce, nepřijel na besedu s prezenčními a distančními studenty olomoucké žurnalistiky jen tak s prázdnou. Během zajímavé a poutavě podané přednášky, pro niž si velkoryse vyhradil dvě hodiny svého drahocenného času, se pochlubil rozmanitým instruktážním materiálem a prostřednictvím svých věcných poznámek a zasvěcených komentářů se pokusil poodhalit alespoň některá skrytá zákoutí naší budoucí profese. Při té příležitosti pohotově zodpověděl pár našich všetečných dotazů a na ukázkách z rozličných reportáží názorně demonstroval, jak má, či nemá vypadat dobře odvedená redakční práce. Na závěr si pro nás připravil skutečný bonbón v podobě pikantní publicistické „chuťovky“, zabývající se choulostivým tématem sexuálního obtěžování, která zároveň posloužila jako učebnicový příklad nevyvážené, zmanipulované reportáže. Její shlédnutí motivovalo mnohé z přítomných k zahájení bezpočtu nadšených polemik, během nichž pan Petr Bohuš nenechal nikoho na pochybách, že je skutečným znalcem svého oboru. Debata se zkušeným mediálním odborníkem, jehož lidský a zároveň vysoce profesionální přístup ke sdělovacím informacím v kombinaci s kultivovaným vystupováním a nesporným osobním šarmem zaujal snad každého z nás, představovala nejen příjemné naplnění volného odpoledne, ale stala se i navýsost obohacujícím a vysoce inspirativním zážitkem pro všechny zúčastněné.

M. Šefčíková,

1. ročník prezenčního studia žurnalistiky na FF UP

OTÁZKA PRO: ING. V. GRENA

V prostorách Archivu UP (objekt Zbrojnice) se loupe a opadáva omítka. Kdo to zavinil a zaplatí opravu?

O odpověď jsme požádali vedoucího provozně-technického odboru UP ing. V. Grena:

Šetření dosud nebylo skončeno, nelze proto říci, kdo je viníkem. V každém případě se bude muset provést nová sanace vlhkosti, kterou bude hrábit firma, jež prováděla sanace původní.

-red-

Ve středu 29. 11. besedoval se studenty v sále Centra Aletti (Křížkovského 2) P. František Lizna, duchovní věznic na Mirově. Přednášku na téma „Práce mezi sociálně postiženými“ uspořádalo Vysokoškolské katolické hnutí.

-red-, foto -fj-

i hosty z Budapešti, Milana, Terstu, Zahřebu, Prahy či Jeruzaléma. Moravskou židovskou německy psanou literaturu představila ve svém referátu doc. I. Fialová. Zpestřením náročného programu byl večer věnovaný čtení básní židovských autorů, jež bylo proloženo rozvernými i melancholickými melodiemi židovských písní.

Během čtyř dnů v korutanském Celovci jsme využili i mnoha jiných možností, které nám náš pobyt skýtal. Krásná příroda v okolí města sice zůstala ukryta pod mlhou, ta ale našťastí taktéž ztlumila zář vánoční výzdoby v jeho centru. Daleko více než předvánoční trh nás uchvátil čtvrteční selský trh, na kterém sedláci z okolí prodávali vše: od masa, ryb, sýra přes med a zavařeniny až po ručně vyřezávané ozdoby a pomůcky do kuchyně. Poslední večer jsme strávili na návštěvě u klagenfurtského anglisty Adiho Wimmera, který pozval celou naši skupinu k sobě domů na večírek, kde jsme – povzbuzení dobrým jídlem a pitím – neváhali sformovat sonet na téma „rakouská pohostinnost“. Nezbyvá než dodat, že sonet (či ódu) by si zasloužila i doc. Fialová, která nám tento zajímavý pobyt umožnila.

-les-

RECENZE

Jak žít s neurózou

Knička *Jak žít s neurózou* se člení do šestnácti kapitol s názvy *Co je neuróza, Jak se léčit, Jak se léčit ve skupině, Jak se léčit v terapeutické komunitě, Jak se zaměřit, Jakou si zvolit cestu, Jak pracovat a odpočívat, Jak jednat s lidmi, Jak se odreagovat, Jak se prosadit, Jak ovlivňovat svou náladu, Jak žít v manželství, Jak zvládnout sexuální problémy, Jak si poradit s neurotickými příznaky, Jak relaxovat, Jak si rozumět*. Je určena lidem, kteří mají neurotické obtíže, a lidem, kteří s nimi žijí. Vychází jednak ze čtyřicetileté zkušenosti autora s léčbou neuróz, jednak z osvědčených a stále se rozvíjejících osvětových návodů, jak zvládat život. (Kratochvíl s oblibou staví na optimismu a pozitivním přístupu ke každodennosti. Cituje proto i myšlenky D. Carnegieho z třicátých let. Jeho eklekticko-integrativnímu postoji však nepřekáží, že v těsné blízkosti Carnegieho propaguje asertivitu – dovednost přiměřeného sebeprosazení – která v době, kdy vznikala, kritizovala tehdy již poklesle pragmatický carnegiovský zájem o druhé.)

Knička *Jak žít s neurózou* je výbornou osvětovou knížkou o mentální hygieně. Kratochvíl se čte dobře. Přesně se vyjadřuje, umí věci ozejmit a srozumitelně vyložit. Oživuje text drobnými příběhy klientů a pacientů, ve kterých se člověk snadno najde.

Knička má z mého pohledu i několik vad. Tou nejvýraznější je prvoplánovost, která rámuje většinu osvětových příruček. (Po jejich přečtení můžete nabyt dojmu, že ke zdraví a normalitě vede jen jedna cesta. Kdo viděl „psychiatrickou etudu“ z *Knoflíkářů* ví, že ani ta tam nevede.) Drobnějšími nedostatky jsou například v současnosti již překonaný pohled na zárlivost nebo trochu trčící kapitola o transakční analýze, která jako by neměla opodstatnění. Zároveň však knížku uzavírá, takže ve čtenáři zůstává dojem nedokončenosti.

Přes svoje osvětově populární určení má knížka S. Kratochvíla rovněž hodnotu odbornou. Stejně jako každý film natočený v rámci dané doby se časem obohatí o druhý plán „takoví jsme byli“, i knížka *Jak žít s neurózou* v sobě skrývá velmi zajímavý rozměr: dává nahlédnout do mizejícího světa neurózy.

PhDr. B. Baštecká, Katedra psychologie FF UP
(S. Kratochvíl: *Jak žít s neurózou*. Praha, Portál, 2000, 3. přepracované vydání, 1. vydání v nakladatelství Portál, 191 stran)

Olomoucké setkání předních dětských endokrinologů

generace počátku 3. tisíciletí. Následovala sdělení ozřejmující genetické a endokrinní příčiny nadváhy a její důsledky. Zajímavá byla diskuse o omezených možnostech léčby obezity v dětském věku s demonstrací forem spolupráce dětského lékaře a klinického psychologa s dítětem a jeho rodiči při hospitalizaci a na edukačních táborech pro obézní děti a dospívající.

V závěrečné části *MEWPE* byla soustředěna pozornost na gynekologickou endokrinologii dospívajících dívek. Úvodní obsažné a unikátně dokumentované sdělení prof. Sultána z Univerzity v Montpellier ve Francii, který je považován za zakladatele gynekologické endokrinologie, obsahovalo podrobnou diferenciální diagnostiku opožděného nástupu puberty u dívek a možnosti její léčby. Následovaly přednášky týkající

Mentálně retardovaní a sport

Již třetím rokem probíhá na FTK UP prakticky zaměřený výzkumný projekt zabývající se problematikou vztahu mentálně retardované mládeže k pohybovým aktivitám. O projektu jsem hovořila s **doc. Hanou Váľkovou, CSc.**, vedoucí Katedry aplikované tělesné výchovy FTK UP.

Přesný název vašeho projektu zní *Speciální olympiády (sport) a jiné aktivity jako prostředek nezávislého života mentálně retardované mládeže*. Můžete přiblížit jeho záměry?

Výzkum již probíhá několik let. Nejprve jsme vypracovali pilotní studii, která zjišťovala, do jaké míry je možné, aby se pohybovými aktivitami a sportem změnilo sociální chování mentálně retardovaných. Na základě této studie vznikl projekt, jenž podpořila Grantová agentura ČR. Naším záměrem je postihnout, jakým způsobem může sport zasáhnout do života osob s postižením. A nemyslím tím pouze motorické a zdravotní ukazatele, ale již zmíněné sociální faktory (chování, orientace v životě).

Jakou roli hraje sport v životě mentálně retardovaných?

Já bych neřekla jen sport, ale pohybové aktivity jako celek hrají v životě postižených velmi významnou roli, protože se vždy odehrávají v nějakém sociálním kontextu. Tito lidé přestávají být izolováni od svého okolí, což se odráží např. v jistějším chování na ulici. Pohyb také mění vnitřní prožití a citění těchto lidí. Mentálně postižení si začínají uvědomovat hodnoty zdraví.

Jaký je postoj mentálně postižených ke sportu?

Tady si musíme uvědomit, že osoba s mentálním postižením je do značné míry sugestibilní. Sama o sobě potřebuje podporu při rozhodování. Podnítili se však u těchto lidí zájem prostřednictvím trenérů-výchovatelů, pak člověk doslova až žasne, jací se z nich stávají nadšení turisté či plavci.

Známy a uznávané fenomény se staly paraolympiády pro fyzicky a zrakově handicapované sportovce. O olympiádách pro mentálně retardované jsem dosud neslyšela.

Speciální olympiády jsou zaměřené na osoby s mentálním postižením s tím, že respektují intenzitu jejich mentálního deficitu. Míra mentálního postižení se projevuje v limitech dovedností a v limitech výkonnostních, ale také v emocích, v motivaci. Tito lidé pochopitelně nemohou z hlediska bezpečnosti provozovat všechny druhy sportu (např. hod diskem, střelecké sporty). Co se týče výkonnosti, tak i na speciálních olympiádách startují ti nejlepší ve vztahu k jejich mentálnímu deficitu.

Od roku 1988 mají speciální olympiády ve sportovním světě stejný statut jako klasické olympiády. Konají se rovněž jednou za čtyři roky, přičemž vždy o rok dříve než olympiáda a paraolympiáda. Kromě mezinárodních klání existují také národní olympiády, které se v naší republice pořádají co dva roky. V roce 1993 se celostátní olympiáda konala také v Olomouci.

Má naše republika v této oblasti dostatek kvalifikovaných pracovníků?

V tomto směru se začíná situace výrazně zlepšovat. Na rozdíl od jiných zemí pracují u nás ve zvláštních školách či ústavních zařízeních pro mentálně postižené zásadně vzdělaní lidé. Jsou to absolventi středních pedagogických škol, absolventi oboru speciální pedagogika na pedagogických fakultách či absolventi aplikované tělesné výchovy. Dále u nás máme propracovaný sportovně-výchovný systém pro instruktory, České hnutí speciálních olympiád pověřilo zabezpečováním vzdělávacích programů naší fakulty. Společně s ostatními pedagogy a doktorandy jsme rozpracovali teze těchto programů a každoročně pořádáme školení.

Jak je na tom Česká republika ve světovém kontextu?

V porovnání se světem jsme na tom velmi dobře. Jednotlivé země jsou hodnoceny pěti základními úrovněmi. Ta nejvyšší souvisí s finanční podporou této oblasti, zde máme ještě rezervy. Do druhé úrovně se řadí ty země, které obsazují olympijské soutěže, mají výchovněvzdělávací programy, mají zabezpečen svůj management a rozvinutou výzkumnou sféru. Česká republika splňuje podmínky této úrovně. Já osobně jsem členkou Speciálního olympijského výzkumného výboru v Evropě.

Jaké aktivity pořádá pro mentálně retardované vaše fakulta?

Každoročně pořádáme regionální olympiádu, do jejíž organizace zapojujeme i naše studenty, kteří se tak mohou prakticky seznámit s danou problematikou. Dále chceme pokračovat ve školeních, kde uvažujeme o zaučení jedinců s mentálním postižením, kteří by pak mohli působit jako pomocní pracovníci. Kromě toho prezidium Českého hnutí speciálních olympiád uvažuje o pořádání celostátní olympiády v Olomouci.

Za rozhovor poděkovala

A. Novobilská

JUBILEA

Blahopřejeme!

V úterý 12. 12. 2000 předala rektorka UP prof. J. Mačáková několika pracovníkům pamětní medaile Za zásluhy o rozvoj UP. Při příležitosti svého životního jubilea obdržel zlatou medaili **prof. Pavel Floss**, který působí na Katedře filozofie FF UP jako vedoucí Kabinetu pro studium dějin středověké a renesanční filozofie, a **doc. Evžen Opatrný**, který působí na Katedře zoologie a antropologie PŘF UP. Stříbrnou medaili získala **doc. Eva Vysloužilová**, vedoucí Katedry slavistiky a dlouholetá pracovnice FF UP. **Doc. Jindřich Schulz**, jenž v minulosti zastával funkce proděkana, děkana a prorektora, převzal blahopřejný dopis (na snímku zleva).

-red-, foto -tj-

Dokončení ze str. 3

se poruch sexuální diferenciaci a prezentovány možnosti analýzy genových poruch u těchto vzácných nemocí pomocí molekulárních metod. Samostatně byla referována problematika poměrně častého Turnerova syndromu, jeho diagnostiky a léčby včetně metod asistované reprodukce.

V rámci kongresu představili pražští autoři (Krásničánová, Lesný) nové kompendium pediatrické auxologie na CD (a webových stránkách) a jeho praktické využití nejen zdravotním personálem, ale i rodiči a dětmi.

Zdání odborné jednání doplnil závěrečný společenský večer s moravskou cimbálovou muzikou a nedělní dopolední prohlídka historické Olomouce.

-zap-

Na shledanou v příštím roce, století, tisíciletí... Vánoční a novoroční příloha Žurnálu UP

Jak se slaví Vánoce ve světě ...

... na Ukrajině

Na Ukrajině se Vánoce (*Rizdvo, Rizdvo Chrystove*) slaví podle pravoslavného kalendáře, to až 7. ledna. Ale už 6. ledna na Štědrý večer (*Svjatvečir*), když na obloze vyjde první hvězda, zasedne celá rodina k slavnostně prostřenému stolu: ji se *kutja* (štedrovečerní směs vařeného pšenice, ořechů, máku a medu), ryby, *varenyky* (vařené taštičky plněné zelím), ovoce, *uzvar* (sladký kompot ze sušeného ovoce). Rozšířen je zvyk, podle kterého na Štědrý večer příbuzným, kmotrům a kmotrárně, ale i sousedům nosí děti slavnostní večeri – *kutju*, pirohy, *uzvar*. Za to jsou obdarovány dárky – bonbóny, preclíky, drobnými penězi. Sedmého ledna ráno jde celá rodina do kostela na mši. A pak je slavnostní oběd; protože v poledne končí půst, tak si mohou už všichni dopřát masité jídlo a také *horilku* (kořalku) nebo šampaňské. K sousedům a příbuzným chodí koledníci (*koljadnyky*) a zpívají koledy (*koljadyky*), blahopřejí k Vánocům a přejí všechno nejlepší. Lidé se zdraví: „Z Rizdvom Chrystovym!“ Na Vánoce se dárky nerozdávají, ty byly rozdány na Nový rok (*Novyj rok*), tedy na našeho Silvestra. Svátek Nový rok je velmi oblíbený na celé Ukrajině. Zvláště se na něj těší děti. K dětem přichází Děda Mráz a Sněhurka (*Did Moroz i Snihurohka*) a baví se s nimi; děti recitují básničky, zpívají a tančí kolem stromčku (*jalynyky*); děda Mráz dětem rozdává dárky. Pozdě večer zasednou dospělí k slavnostnímu stolu, veselí se a pronášejí tradiční přípítky: *S novým rokem! S novým štěstím! Bud' mo!* Před Novým rokem (19. prosince) se slaví svatý Mikuláš (*svjatyj Mykolaj*) a po Vánocích (19. ledna) svátek *Vodochrešč* (Tři králů), který dovršuje novoroční vánoční období. Na svátek *Vodochrešč* bývají silné mrazy, kterým Ukrajinci říkají *vodochresni morozy* (třeskuté mrazy). Ale říká se také: *Triščy netriščy*, a vše *myuly vodochrešč* = Ještě mrzne, jen to praští, ale už pominul svátek Tři králů.

Prof. J. Anderš, DrSc.,
Sekce ukrajinské filologie Katedry slavistiky FF
UP

Anglické vánoce

Čtyři týdny před Vánocemi (období adventu) jsou mnohé domovní dveře ozdobeny adventním věncem, z chvojí a s červenými květy a stuhami; v Anglii je však tato praxe méně běžná než v USA. Oslavy Vánoc (*Christmas*) v Anglii začínají Štědrým dnem; je to prostě *Christmas Eve*, neboli předvečer Vánoc. Ale tak docela normální den to také není, neboť v podnicích se pořádá *office party*, tj. po obědě se zaměstnanci sejdou, povykládají, popijí a rozejdou se – odpoledne se už nepracuje. Večer rozhlas i televize přenášejí z King's College v Cambridgi program zvaný *Festival of Nine Lessons and Carols*. Toto pásmo vánočních koled a staré hudby prokládané devíti čteními z Nového zákona vlastně zahajuje svátek Vánoc. Nejprve zazní sólový chlapecký hlas zpívající *Once in Royal David's City* (sbor chlapců neví až do okamžiku vystoupení, který chlapec bude vybrán jako sólista). Tento program je relativně nová tradice, začal roku 1918 a za několik let se stal jedním z prvních programů BBC. Podle starého zvyku si anglické děti mají večer zavěsit dlouhou punčochu na krb nebo k oknu, neboť během noci bude nadílet Santa Claus. Jméno je poangličtění holandské St. Nicholaas. Takže naši štedrovečerní nadílce vlastně odpovídá nadílka mikulášská (zato 6. prosince se nic neděje). Dárky se neomezují na prostor punčochy, jsou rozloženy i kolem krbu, a proto

Na cestě do třetího tisíciletí

„Nemívají to učení lidé snadné. Čím více studují, tím více poznávají, že málo vědí. Ale to málo, co vědí, je pro ostatní tak mnoho, že se s učenými pány nemohou domluvit“ (z pohádky T. Špidlíka *Jak profesor Ulipisirus vymyslel řeč všem srozumitelnou*).

Ale nejen lidé vzdělaní mají těžkosti s nepřehledností přicházejícího věku. Všeobecná nálada se stala labilní, doposud srozumitelné orientace novodobé naděje působí jako vyčerpané a málo fascinující. Na jejich místo nastupuje skepse nebo lhostejnost.

Když se věci často opakují, zevšední. Stanou se dokonce pohorlivými. Známe to dobře s vánoční hudbou: již celý měsíc před Vánocemi na nás doléhá zdrcující tón koled, které nás mají nalákat na pravou vánoční náladu, potažmo na otevřenější peněženku. Předvánoční jarmark nám pak splyne s Vánocemi a Vánoce se stanou v našich očích stále více pokleslejšími svátky. Přestanou být svátky pro dospělé. A protože děti dnes dospívají mnohem dříve, zůstanou svátky jen pro nejmenší. A i tům brzy někdo prozradí, že žádný Ježíšek není a dárky nenosí.

Ale nejen s Vánocemi je tomu tak. Nic není tak nebezpečné jako to, když se něco často skloňuje. Hojný oběh věcí učiní se slova i ze skutečnosti velmi snadno věc, k níž musíme připojit slůvko „s odpuštěním“. Tak svět odplácí, když nejsme dost opatrní a vybíráví ve vztahu k věcem tohoto světa.

Dnešní svět je bez otců a matek, bez manželů a dětí. Je světem osamělých. Je temný, nevidíme již hvězdy. Musíme si zapnout umělé osvětlení. A pod reflektory vládne jen noční život. Zde není pokojné dýchání tváří v tvář, není zde láska. Noční osvětlení nepřináší jas, ale pouze vrhá podezřelé stíny, straší nás, kam se pohneme. Co vlastně ztrácíme, když se místo do jesliček díváme do chlívku umělého světa bez duše a chuti?

Když se díváme dlouho do jesliček, uvidíme dýchat dítě, oslíka i volka. Dech blízkých lidí je krásný. Je dechem života. Dech nám vrací život. Vrací dítěti otce i matku, otci i matce vrací dítě. Člověk je často živočich,

pořád hodně čichový. Když někde přijdeme, cítíme, zda už u sousedů pečou vánoční cukroví nebo gruntují celý dům. Cítíme i radost a často ani neumíme přesně vypovědět, co všechno cítíme. Ačkoliv se čich počítá ke smyslům nižším, pro vyšší život člověka nedejžiti, nemylně se. Řeč sama ukazuje, že ztráta schopnosti vnímat vůni či zápach se stane zdrojem značného možného ohrožení. A když přestaneme mít dojem, co nám vlastně ze života zůstane?

Žijeme v kultuře obrazu a jsme obrazy zaspávající každodenně. Nejsme schopni od nich utéci. Lákají nás jako magnet a jsme přitahováni lákavým povrchem. Přiznejme si, že nejsme schopni odolat libivému náteru všech těch lákadel za výklady či v přeplněných regálech velkých supermarketů. Ale všimněme si rovněž, že se zde ztrácí libá vůně.

Na cestě do třetího tisíciletí se máme učit nalézat opět příjemnou vůni svého života. Objevovat vůni života se nenaucíme zrakem na vánočním trhu. Když nám zrak neslouží, protože jej jako moderní lidé máme hodně zraněný vším tím naším koukáním se na věci, které k ničemu nejsou, pak se spíše spolehneme na náš sluch. Na chuť života často opět přijdeme, když se v nás ozve tón, píseň, zpěv. Vánoce jsou plné krásných písní. Zpíváme koledy, aby se nás dotkla opět ztracená chuť života. Odvážíme se tím říci: Máme se rádi. Máme rád. To je a bude srozumitelné i v třetím tisíciletí.

Akademickou cenu nám za tato naše slova neudělí, jak podotýká profesor Ulipisirus. Možná se tím zdiskreditujeme v očích učeného světa, protože jsme neobjevili nic nového, ale říkáme jen to, co je odedávna všem známo. S touto výzvou můžeme směle vkročit do dalšího tisíciletí.

Doc. P. Ambros, děkan CMTF UP

konec papírového obalu a ozve se rána. Nadléjící Santa Claus neboli *Father Christmas* vypadá jako náš svatý Mikuláš. Pověst praví, že během roku sídlí u Severního pólu, před Vánocemi zapálího do saní trojspreží bílých sobů, na saně naloží dárky a pak objíždí domovy: saněmi vyjede ke komínu a jím spouští do krbu dárky. Santa Clausové jsou ovšem k vidění už před Vánocemi v obchodních domech (v Americe na chodnicích zvoní na zvonek a vybírají na dobročinné účely). Zvyk vánočních stromků se v rodinách nikdy neujal, tradiční ozdobou byla a je kytičky jemlé, posvátné rostliny keltských druidů, symbol nezdolného života. Existuje i výklad, že kytičky se stávají přístřeším pro lesní duchy, kteří by venku trpěli zimou. Stůl může být zdobený i snítkami cesmíny, v minulých stoletích i břečtanem (jedna stará koleda začíná *The Holly and the Ivy*). Zvyk libat dámy stojící poblíž jemlé na rozdíl od mnoha jiných zvyků zřejmě nevymřel. Kytičky jemlé jsou rozmístovány na strategická místa – nad vchodem, u zrcadla a podobně. Jan Vaňa, jeden z prvních učitelů angličtiny v Praze, napsal ve svých vzpomínkách na Skotsko „Mezi puritány“ roku 1882: *Jemlé hraje nemalou úlohu o Vánocích v Anglii a Skotsku; jeho větvičky zavěšují se totiž do lustrů, na obrazy i jinde, a octne-li se pod nimi dáma, nabyvá každý pán práva vtisknouti jí políbení. To zavdává podnět k milému rozmaru, ač*

Na shledanou v příštím roce, století, tisíciletí...

... Anglické vánoce

jsm nikdy nepozoroval, že by práva toho jiný kromě starších pánů a kmetů byl použit. Zvyk vánočního stromu pravděpodobně pochází z konce 7. století, kdy sv. Bonifác, anglosaský misionář vyslaný na německé území, nahradil posvátný Odinův dub jedlovým stromkem zdobeným na počest Ježíška. Luther prý zavedl zdobení stromu svíčkami. A do Anglie se vánoční stromek dostal z Německa, nejprve do královské domácnosti, když manžel královny Viktorie, německý princ Albert, zavedl do Buckinghamského paláce tento německý zvyk (*Tannenbaum*). Tuto novou praxi potom napodobovala aristokracie, ale obecně se zvyk nerozšířil, mimo jiné proto, že jehličnaté lesy v Anglii téměř neexistují. Angličan cti jen listnaté stromy a nově vysazovaným jehličnatým lesům ve Skotsku říká pohrdavě *timber plantations* (plantáže dříví). Zakořenil však zvyk velkého vánočního stromu vztyčeného na veřejném prostranství, např. v Londýně před katedrálou sv. Pavla nebo na Trafalgarském náměstí. (Čechům připomíná tzv. Strom republiky, který v dvacátých letech zavedl, nejprve v Brně, redaktor Lidových novin Rudolf Těsnohlídek pro sbírku na nalezené a sirotky.) V Anglii se u vánočních stromů vybírá na dobročinné účely a střídají se tu amatérské sbory prozpěvující koledy, přihlížející se mohou k zpěvu připojit. Zatímco v USA betlémský bývají dokonce i před kostelem, v životní velikosti, v Anglii betlémy téměř neexistují (zvyk jeslíček zavedl začátkem 13. století sv. František z Assisi); anglické děti takto přicházejí o část poezie Vánoc. Vánoce protestantské jsou střídmejší než katolické a jednu dobu – za Cromwellovy republiky s vládou puritánů – byly dokonce zakázány, spolu s oslavami svátku jara 1. května. Stuartovci však po návratu na trůn r. 1660 staré zvyky k všeobecné radosti obnovili.

Ve Skotsku se Vánoce úplně opomíjejí, i když komerční Vánoce jsou tu v proudu jako v Anglii. Pro Skoty je vrcholem svátků až Silvestr a Nový rok. Dávny zvyk – zapálení nového polena (*Yule log*) z krbu zbytkem dřeva (*Yule log*) z ohně minulého roku – již vymřel. Půlnoc Skoti oslavují venku pohromadě za zpěvu zlidovělých veršů Roberta Burnse (*For Auld Lang Syne*) a za mohutného připíjení „vodou života“ – keltsky usquebaugh (dnešní whisky). Proto je 2. leden ve Skotsku státní volno – na zotavení z oslav. Na *Christmas Day* se vysílá vánoční poselství královny, obvykle spíše ze zámku Sandringham ve východní Anglii než z Windsoru či Balmoralu. Královna hodnotí uplynulý rok z hlediska veřejného dění i své rodiny (před časem jeden rok hodnotila jako katastrofický, neboť zahrnoval rozvod v rodině a požár ve Windsorském zámku). Na *Christmas Day* se mohou konat i taneční zábavy a podobně jako další den, na Štěpána (*Boxing Day*) se navštěvují přátelé. Jméno *Boxing Day* připomíná starý zvyk, podle něž se v ten den otevřely domácí pokladny (*money-boxes*) a rozdával se vánoční příspěvek služebnictvu a zaměstnancům; v kostelích se otevřely pokladničky s penězi darovanými pro chudé (tento kostelní zvyk přestal r. 1840). Pro děti má *Boxing Day* zvláštní přitažlivost: ve všech divadlech se začne hrát pantomima, což v Anglii znamená hru na pohádkový motiv, se zpěvy a tanci. I přední herci a herečky se zapojují do rolí jako Popelka (*Cinderella*), Spící královna (*Sleeping Beauty*), Peter Pan, Aladin, Robin Hood, Sněhurka, Kocour v botách (*Dick Whittington and his Cat*) atd., a v denním tisku se o tom referuje. Pantomimy zůstávají na repertoáru do konce ledna. Do každé domácnosti se doručuje množství vánočních pozdravů – nejsou to

pohlednice, ale karty s vánočním motivem posílané v obálce, pokud možno s vánočními známkami – známky mají někdy motivy ze starého nebo lidového umění, někdy kresby dětí na téma Vánoc. Tradiční formule přání je *A Merry Christmas and a Happy New Year*, ale může mít i jiné varianty, např. *A Happy Christmas and a Prosperous New Year* či *All the best wishes for Christmas and the New Year*.

Asi třetina obyvatelstva jde na Vánoce do kostela, mezi nimi i mnoho těch, kteří přes rok nejsou pravidelnými návštěvníky bohoslužeb, ale přibývá lidí, kteří neberou na vědomí původní ráz Vánoc – radost z narození Vykupitele v Betlémě, a chápou vánoční období „konsumersky“, prostě jako dobu volna – *Bank Holidays*. Proto na vánočních kartách přibývá neutrální formulace *A Happy Season*, aby to bylo přijatelné pro všechny typy věřících i nevěřících. V Británii tvoří dnes už šest a půl procenta obyvatelstva barevní přístěhovalci, a zejména Ásijsi si udržují své tradice. V rámci tzv. *political correctness* (tj. abychom se někoho nedotkli, došlo v Anglii k nepochopitelným zásahům ze strany labouristického magistrátu, jako např. zákaz vánočních ozdob v ulicích města – aby se prý nepřijímaly nedotky muslimů a hinduistů, ačkoliv většina z nich, jak ukázal průzkum veřejného mínění, ráda oslaví dvojí svátky, ty svoje i ty křesťanské. Illuminace hlavních obchodních ulic se zapíná začátkem prosince i dříve a pro mnoho lidí je to jakoby příchod zimy. Osvětlení a ozdoby se sundávají po *Dvanácté noci* (*Twelfth Night*, tj. po 6. lednu – dvanáct dní od Štědrého dne). Počasi o Vánocích, zejména v jižní a střední Anglii, zřídka přinese sníh. Sázkové kanceláře přijímají sázky na to, zda bude sníh v Londýně na *Christmas Day* (definice sněhu zní, že poprašek musí být půl palce silný a vydržet půl dne). Ti, kteří vsadili na sníh, byli šťastnými výherci v letech 1970 a 1981; jinak si mohli jen přehrát píseň (autorem je Isaiah Berlin) psanou pro americké vojáky na bojištích v Tichomoří *Sním o vánočních bílých* (*Dreaming of White Christmas*). Anglické koledy se dosti liší od našich. Většinou nemají lidové melodie a texty,

zatímco u nás někdy i umělé skladby zlidověly (např. *Chitc*, aby spal od Adama Michny z Otradovic). Anglické koledy (mimochodem *carol* byl původně lidový tanec ke dni zimního slunovratu) vznikaly až po 16. století. Jedna z nejstarších (*God rest you merry, gentlemen*) má ještě takový skočný nápěv. Některé dnes rozšířené anglické koledy mají knižní text a velebnou, haydnovskou melodii (např. *Adeste fideles*). Námětem může být jak narození Páně, tak příchod Tří králů (*We Three Kings of Orient Are*), jedna koleda je námořnická (*Ježíš s Marií plují na lodi*). Svižný nápěv má i *Good King Wenceslas looked out, on the feast of Stephen*, jehož hrdinou je skutečně náš kníže Václav. Text složil kolem r. 1850 anglický reverend Neal, kterého zaujaly rané české dějiny, zejména sv. Václav. Napsal příběh o dobrém králi Václavovi, jak se svým služebníkem nesou dříví do chudákovy chatrče. Služebník mrzne ve vysokém sněhu, ale jak začne kráčet ve slépečích svého pána, zjistí, že ty stopy ho ve sněhu hřejí. Celý příběh byl také zobrazen na sérii anglických vánočních známek ve stylu středověkých iluminací. Za starých dob se doma čítávaly vánoční povídky, jedním z jejich mistrů byl Charles Dickens a jeho *Christmas Tale* je stále v oběhu, dnes už většinou jako dramatizace. Povánoční výprodeje jsou dávno zavedenou praxí. Zato nový trend je rodičovské šílení předvánoční. Zatímco dříve dárky vybírali rodiče a přání děti brali na vědomí jen rámcově, dnes děti převzaly iniciativu a přesně určí, co chtějí. Obvykle jde o novinku, nějakou mechanickou hračku nebo hru, a volbu provádějí dost iracionálně, takže výrobci (někde v Hong Kongu apod.) předem nedovedou odhadnout potřebu trhu. Nová móda se pak rozšíří masově a naráz, všichni chtějí totéž. Zoufalí rodičové se staví časně ráno do fronty před hračkářstvími, aby se na ně dostal denní příděl a domácím tyranům se zavděčili. Hm. Je sice pravda, že největší štěstí je dělat druhé šťastnými, ale nemusí se to přehánět, *what do you think?*

Prof. J. Peprník, CSc.,
Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UP

Úkazy na obloze na přelomu tisíciletí

O stručnou charakteristiku večerní oblohy na přelomu tisíciletí jsme na sklonku roku 2000 požádali Mgr. E. Kobzovou z Katedry teoretické fyziky PŘF UP:

Na večerní obloze jsou k vidění **tři velmi jasné planety**: nejjasnější Venuše, největší Jupiter a nejkrásnější Saturn.

Venuši coby Večernici uvidíme po západu Slunce nízko nad jihozápadním obzorem na hranici mezi souhvězdími Kozoroha a Vodnáře. V pátek 29. 12. bude zářit na večerní obloze v blízkosti srčku dorůstajícího Měsíce.

Obří planety **Jupiter a Saturn** uvidíme v souhvězdí Býka. **V sobotu 6. 1.** vytvoří spolu s dorůstajícím Měsícem, jasnou červenou hvězdou jménem **Aldebaran** a **Plejádami** zajímavé seskupení na noční obloze.

V pondělí 25. 12. 2000 bude Měsíc v novu a nastane **částečné zatmění Slunce**. Bude viditelné z většiny území Severní Ameriky, ve Střední Americe a z Karibské oblasti, ze severovýchodního okraje Tichého oceánu a ze severní poloviny Atlantského oceánu; v Evropě toto zatmění viditelné není.

V úterý 9. 1. 2001 bude Měsíc v úplňku a nastane **úplné zatmění Měsíce**. Jde o jediné zatmění, které v roce 2001 nastává u nás nad obzorem. Začátek zatmění je viditelný z Evropy, Asie, Afriky, Austrálie a dále ze severní a jihovýchodní oblasti Tichého oceánu a Severního ledového oceánu; konec zatmění je viditelný z Evropy, Asie, Afriky, severovýchodní části Severní Ameriky a z východu Jižní Ameriky, dále pak z většiny Atlantského oceánu, Indického oceánu a Severního ledového oceánu.

Průběh zatmění:

začátek částečného zatmění: 19 hod. 42.4 min. SEČ

začátek úplného zatmění: 20 hod. 50.1 min.

střed zatmění: 21 hod. 20.6 min.

konec úplného zatmění: 21 hod. 51.0 min.

konec částečného zatmění: 22 hod. 58.7 min.

Ve čtvrté 21. 12. 2000 ve 14 hod. 37 min. 56 s. vstupuje Slunce do znamení Kozoroha. Nastává **zimní slunovrat**, kterým začíná astronomická zima.

Ve čtvrté 4. ledna 2001 projde Země přísluním ve vzdálenosti 0.983 285 AU* od Slunce.

A na závěr ještě jedna zajímavost: 7. 10. 1999 objevili R. H. Mc Naught a M. Hartley na snímku ze 122/183 cm U. K. Schmidtovy komory v Siding Spring v Austrálii **kometu, která dostala označení C/1999 T1 (Mc Naught-Hartley)**. Komet se dlouho pohybovala po jižní obloze a teprve začátkem prosince 2000 se stala pozorovatelnou ze středních šířek severní polokoule. Přestože její poloha vůči Zemi není příliš příznivá (nejvíce se přiblíží asi na 1.29 AU), mohla by být dost jasná a viditelná i malými třídry. Maximum jasu má nastat na přelomu let 2000/2001. Je možné, že bude **nejjasnější kometou roku 2001**. Počátkem roku bude komet v souhvězdí Vah.

* AU – Astronomical Unit (astronomická jednotka) = jednotka vzdálenosti používaná v rámci sluneční soustavy; její hodnota přijata Mezinárodní astronomickou unií v r. 1976: 1 AU = 149 597 870 km. S poměrně velkou přesností se rovná střední vzdálenosti Země od Slunce.

-eko-

Na shledanou v příštím roce, století, tisíciletí...

... „Vánoce“ v Číně a v Japonsku

Čtenáři tohoto příspěvku musí jeho autor hned v úvodu článku bohužel zklamat: ani v Číně, ani v Japonsku se ony pravé Vánoce, tak, jak si je představujeme u nás, neslaví. To znamená žádný vánoční stromček, žádní kapři, žádné cukroví a ani žádné dárky, prostě nic z toho, co je u nás tradičně spojováno s vánoční atmosférou. A ani Stědrý den a oba svátky vánoční se na Dálném východě svým průběhem nijak neliší od obyčejných všedních dní. To ovšem neznamená, že by Číňani, respektive Japonci neměli svátek, jak z textu dále jasně vyplývá, v mnoha ohledech podobný našim Vánocům. Tímto svátkem je jak v Číně, tak i v Japonsku Nový rok.

Číňané slaví každoročně řadu tradičních svátků, jako je např. *Svátek dračích čunův*, *Svátek středu podzimu* či *Svátek luceren*. Zajímavé je, že s každým z těchto svátků je nerozlučně spojen jeden určitý produkt pověstného čínského kulinářského umění. Nejnak se tomu u bezesporu nejvýznamnějšího z těchto tradičních čínských svátků při *Čchun-tie* – *Svátcích jara*. Tehdy se v severní Číně pořádají masové taštičky *ťiao-c'* a v Číně jižní novoroční „dort“ *nien-ka*.

Doba konání *Svátků jara* se rok od roku liší, protože není pevně spojena se solárním kalendářem, ale je určována na základě lunárního kalendáře. Ten je od nepaměti jedinou jistotou čínského rolníka, neboť se jim neomylně již po tisíciletí řídí doba jednotlivých zemědělských úkonů v roce. Rok je podle lunárního kalendáře sice také rozdělen, stejně jako u kalendáře

solárního, do tří jarních, tří letních, tří podzimních a tří zimních měsíců a za počátek roku je – jako i u nás – považován předěl mezi posledním dnem posledního měsíce a prvním dnem prvního měsíce. Na rozdíl od našeho solárního kalendáře je však onen poslední den posledním zimním a první den prvním jarním dnem v roce. Vzhledem ke „zpoždění“ lunárního kalendáře oproti solárnímu v průměru asi o jeden měsíc, slaví Číňané svůj Nový rok většinou v průběhu našeho měsíce února.

Původ *Svátků jara* je obestřen legendou o zvířeti *nien* (psáno znakem rok), které rok co rok přicházelo posledním dnem v roce mezi lidi, aby se živilo jejich masem. Jednou ale *nien* na své krvavé pouti narazilo u jakési vesnice na děti, které odpalovaly všelijaké ty rachejtě, prskavky a dělbuchy, jimž je Čína, objevitelka střelného prachu, od nepaměti domovem. Zvíře se polekalo jejich rachotu a uteklo. V jiné vesnici zase její obyvatelé sušili prádlo. *Nien* vyděšeno pohledem na jeho červenou barvu znovu uteklo. Do třetice u další vesnice *nien* zase narazilo na oheň, i jej se polekalo a opět uteklo. Od té doby Číňané vědí, že *nien* se bojí rachotu rachejtě, červené barvy a ohně, a aby je odehnali od svých domovů, odpalují na začátku nového roku před svými domy rachejtě a jinou „zábavnou pyrotechniku“, na křídla dveří svých domovů vylepují *čchun-lien* – párové blahopřejné nápisy na rudém podkladě a přede dveřmi věší červené lampióny. Tak praví legenda. Skutečný původ oslav na

konci roku je asi poněkud prozaičtější. Jedná se prostě o oslavu začátku nové zemědělské sezóny, neboť asi v polovině prvního lunárního měsíce se obvykle v Číně oteplí natolik, že je možno přikročit k první jarní orbě. Oslavy tedy jednak vyjadřují radost nad koncem zimy, pro tradiční zemědělskou Čínu skutečnost velmi podstatnou, jednak přání úspěšné zemědělské sezóny a tím i naději, že se všem členům rodiny povede lépe!

Poslední dny starého roku byly v Číně od nepaměti ve znamení příprav na nadcházející Nový rok: bylo třeba uklidit celý dům, nakoupit jídlo a předměty spojené s oslavou *Svátků jara*, psaly se *čchun-lien* a připravovaly se obrázky s podobiznami ochranných božstev *men-šen*, dětem se šily nové šaty atd. atd. Ti, kteří byli celý rok mimo domov, se vraceli domů, aby oslavili příchod nového roku v kruhu svých nejbližších.

Poslední den v roce všichni vylepili na domovní dveře své *čchun-lien* s blahopřejnými nápisy a pestrobarevné *men-šen* s obličejí nalitými krví, aby jimi odehnali zlé duchy ode vrat. Večer se celá rodina sesedla u jednoho stolu a společně pojedla. První den nového roku se také v severní Číně jedly již zmíněné *ťiao-c'*. Číňané na jihu Číny zase dávali přednost *nien-ka* – novoročnímu dortu, což je vlastně jakási sladká placka z řídkého rýžového těsta, konzistencí i chuťově ne nepodobná našemu pudinku. Pojídání jak masových taštiček na Severu, tak i novoročního dortu na Jihu bylo úzce spojeno se symbolikou příchodu Nového roku: kompozitum *ťiao-c'* (tj. taštičky) totiž také znamená „střídání starého doby za novou“, složenina *nien-ka* (tj. novoroční dort) je zase homofonem k výrazu s významem „rok od roku výše (rozuměj lépe)“. Prvních několik dní nového roku pak celá rodina chodila na návštěvy k příbuzným a známým a přála všem všechno nejlepší do nového roku.

Laskavý čtenář si jistě povšimne, že autor článku předchozími několika odstavci formuloval tak, jako by již nic z toho, co právě uvedl, neplatilo. Není to tak úplně pravda: na vesnici – která stále rozlohou i počtem obyvatel představuje větší část Číny – určitá část tradičních zvyklostí zůstává zachována, ve městě se jich však dnes drží již jen stará a střední generace. Mladí lidé se při oslavách Nového roku obvykle omezi na společnou večeři v luxusnější restauraci a na sledování „silvestrovského“ pořadu: v jeho závěru zvíře, které bylo podle čínského zvířetníku patronem roku, jež právě končí, předá symbolickou vládu nad časem zvířeti, které za ním podle tradice ve zvířetniku následuje. Toto zvíře se tak jednou za dvanáct let stává na dobu jednoho roku symbolickým patronem nadcházejícího roku. Po Novém roce mladí lidé většinou navštěvují své nejbližší příbuzné. Tedy žádné prskavky a ani žádné párové nápisy. Škoda. Místo toho věnují mladí lidé zbývající část svého třídenního volna většinou nákupům; ty patří v poslední době k největším a téměř i jediným zábavám mladých lidí ve městě – na rozdíl od nás jsou totiž svátky v Číně chápány prodejci nikoli jako příležitost si odpočinout, ale jako příležitost hodně vydělat.

Neoficiálně trvaly oslavy nového roku vždy až do patnáctého dne prvního lunárního měsíce. Tak jako se naše děti radují ze sněhové nadílky (pokud je na Vánoce zrovna sníh), radovaly se čínské děti z dělbuchů a rachejtě (odpalování výbušných materiálů je od poloviny 90. let ve městech zakázáno), jejich rachot vévodil čínským městům a vesnicím celé toto období. Oslavy nového roku končily tradičně *Svátkem luceren*, kdy se před domy vyvěšovaly „k zastrášení zvířete *nien*“ lampióny. Večer se na návsi pořádala vystoupení akrobatů a divadelní představení a na některých místech se držel zvyk tzv. *květinových slavností* – tj. průvod lidí ustrojených do historických kostýmů. V jižní Číně dodnes můžeme v době novoročních svátků spatřit tzv. *hry se lvy* – maskarádní vystoupení, v němž se dva mladíci převléknou za lva, jeden z nich ovládá hlavu, druhý zadek zvířete,

Betlémská hvězda a Giotto

Lid, který chodí v temnotách, uvidí veliké světlo; nad těmi, kdo sídlí v zemi šeré smrti, zazáří světlo. ... Narodí se nám dítě.
(Iz 9,1–3.5–6)

Ve 2. kapitole Matoušova evangelia v Bibli je zmíněn příběh tří mudrců („králů“), kteří na základě pozorování Hvězdy přišli do Betléma poklonit se právě narozenému Ježíši. Z pohledu na kterýkoliv betlém vystavený v našich kostelích či muzeích si automaticky vybavíme, že nad jeslemi svítí hvězda s dlouhým zářivým chvostem – tedy nepochybně kometa.

Pokud by betlémskou hvězdou byla vskutku kometa, nebylo by pro astronomy nesnadné čas Kristova narození spolehlivě ověřit. V době kolem počátku našeho letopočtu byla již značně rozvinuta astronomie na Dálném východě a podrobné záznamy o pozorování komet z té doby se dobře dochovaly – žádná z tehdy zaznamenaných komet však termínově nevyhovuje. Vždyť i slavná Halleyova kometa prošla přísluním v roce 12 př. n. l. a pak znovu až r. 66 n. l. – objevila se tedy buď příliš brzo, nebo příliš pozdě. Navíc tu byla i jistá „astrologická“ obtíž. Podle dobových výkladů byly komety nešťastným znamením na nebi, takže se stěží hodily pro ohlášení radostné zvěsti o narození Vykupitele lidstva. Ve skutečnosti je však zobrazení komety nad Betlémem historicky doloženo teprve z italských jeslíček počínaje 15. stoletím, odkud se tato zvyklost nejpозději v druhé polovině 16. stol. dostala i k nám. Teprve v druhé polovině 20. století se podařilo odhalit tvůrce, který použil kometařní symboliky pro biblickou zprávu o klanění tří králů jako první. Byl to proslulý italský malíř Giotto di Bondone (1267–1337), který r. 1304 maloval fresku Klanění pro padovskou kapli Scrovegni. Inspiroval se vlastním pozorování návratu Halleyovy komety (ta se tak ovšem ještě nejmenovala; o zjištění, že jde o kometu opakovaně se vracící ke Slunci, se zasloužil znamenitý anglický astronom Edmond Halley až počátkem 18. stol.) v září 1301 a až návrat komety r. 1910 poprvé zaznamenaný fotograficky prokázal, že Giottov portrét komety byl neobyčejně přesný – rozhodně nejlepší v celých nefotografických dějinách astronomie! Když při posledním návratu Halleyovy komety ke Slunci v polovině

osmdesátých let našeho století chystala Evropská kosmická agentura ESA kosmickou sondou směřující k Halleyově kometě, pojmenovala ji proto zcela případně GIOTTO.

Tim jsme však nevyřešili problém, co tedy vlastně mohla být ona hvězda na východě, o níž hovoří Matoušovo evangelium. Správný výklad našel patrně již počátkem 17. stol. proslulý německý astronom Johannes Kepler, který 17. prosince 1603 pozoroval v Praze konjunktci (úhlové sblížení) planet Jupiteru a Saturnu. Napadlo ho proto propočítat, kdy ke stejné konjunktci obou planet došlo v období kolem počátku křesťanského letopočtu, a zjistil, že se tak stalo v r. 7 př. n. l. dokonce třikrát po sobě: koncem května a září, jakož i počátkem prosince, a to v souhvězdí Ryb. Takový úkaz nemohl zajisté uniknout babylónským hvězdoprávcům (mudrcům?), kteří o tom dokonce zanechali zprávu na hliněné tabulce, objevené r. 1925 archeology. Podle těchto nezávislých údajů lze odhadnout, že se Kristus narodil nejspíše někdy v září r. 7. př. n. l., což vypadá na první pohled podivně, když přece křesťanský letopočet má mít za svůj počátek datum Kristova narození. Ve skutečnosti však historici vědí už dávno, že se Kristus musel narodit před počátkem letopočtu. Počátek letopočtu se totiž určoval až mnohem později, teprve v 6. století. Roku 532 n. l. se o výpočet data Kristova narození pokusil opat římského kláštera Dionysius Exiguus, ale dopustil se přitom několika chyb při navazování tehdy existujících kalendářů zpět do dosti vzdálené minulosti. Na základě srovnání rozličných historických událostí je velmi pravděpodobné, že úhrn těchto chyb dává právě zmíněný sedmiletý rozdíl.

Nakonec lze proto s jistým překvapením konstatovat, že astronomická i historická data o Kristově narození spolu navzájem až nečekaně dobře souhlasí. To fakticky znamená, že dvě tisíciletí od Kristova narození uplynula již koncem r. 1994!

J. Grygar
(převzato z internetových stránek
<http://vanoce.mysteria.cz>)

Na shledanou v příštím roce, století, tisíciletí...

a rozpustile křepčí. I ke *Svátku luceren* tradičně patřilo a dodnes patří jídlo, které se dříve jedlo jen v tuto dobu, kuličky z rýžového těsta se sladkou nádivkou – *jūan-siao*.

... „Vánoce“ v Japonsku

Prosíchlá se, že když Konfucius napsal *Letopisy – Čchun čchiou* a dal je přečíst svým žákům, nebyl mezi nimi žádný, který by byl s to do textu doplnit byt jen jediný znak. Tak byly dokonalé. Jelikož autor tohoto příspěvku považuje text českého japanologa a korealisty Jiřího Janoše *Oslavy Nového roku* publikovaný v knize *99 zajímavostí z Japonska* (Albatros, Praha 1986, s. 100–106) – s určitou mírou nadsázky – za stejně dokonalý, dovoluji si zde tento text uvést v plném rozsahu. Jakýkoliv pokus o vlastní výklad by byl navíc – podle mého mínění – jen zbytečným mlácením již vymáčeného žita:

„S příchodem moderní doby ztratily novoroční oslavy mnoho na svém lesku a barvitosti, ale stále zůstaly velkou událostí v životě všech japonských rodin, které se na ně připravují již několik týdnů před koncem starého roku.

Podobně jako u nás je symbolem vánočních svátků smrk či borovice a také jmelí, které, jak věříme, přináší štěstí, v Japonsku jsou v době oslav Nového roku vchody do domů vyzdobeny po obou stranách tzv. *kadomacu*, tvořenými nejčastěji větvemi borovice, haluzemi japonské švestky – *ume* a bambusovými stvoly. Borovice, bambus a *ume* jsou totiž pokládány odedávna za symboly plodného života, vytrvalosti, oddanosti a štěstí. Proto v Japonsku všeobecně věří, že takto upravené novoroční *kadomacu* přináší všem obyvatelům domu sílu a zdraví pro nadcházející rok. Ke *kadomacu* patří také posvátný šintoistický pás *šimenawa* s charakteristickými proužky skládaného bílého papíru, zavěšený nahoře nad hlavním vchodem do domu, a dále například listy kapradí a hořké citrusy *daidai*. *Šimenawa* označuje podle šintoistických tradic, že dům je „čistý“ a že žádným zlym duchům není dovoleno vstoupit dovnitř. V případě citrusů jde o slovní hříčku, protože *daidai* jinak znamená také dědičnost, následnost z generace na generaci (*dai* = *pokolení*), takže toto ovoce se díky svému jménu stalo symbolem nepřerušované vazby na odkaz minulosti. Dnes již přirozené všechny tyto zvyky chápe v původním smyslu jen malá část Japonců. To však nic nemění na skutečnosti, že právě v nich spočívá důležitá součást atmosféry japonských novoročních svátků.

Vlastní oslavy japonského Nového roku začínají až novoroční půlnocí, a proto silvestrovský večer není ještě chápán jako svátek. V pravém protikladu k naší silvestrovské noci je poslední večer v roce v Japonsku charakterizován v některých domácnostech pracovní náladou. Horečně se uklízí, protože před vlastním započetím svátků by mělo být všude čisto a vzorný pořádek. Navíc by podle staré tradice měly být před půlnocí vyřizeny i takové záležitosti jako splátky dluhů, neboť Nový rok by měl každý začít s čistým kontem. Kde už ale mají uklizeno, popíjejí sake a bavi se jako u nás. Symbolickým zahájením Nového roku je o půlnoci 108 úderů ve všech buddhistických kláštích po celém Japonsku, které vysílá i televize. Sto osm je posvátné číslo buddhismu a zde mají údery představovat odmítnutí sto osmi špatných myšlenek, pošetilých tužeb, neřestí a hříchů, které jsou vlastní všem lidem.

Součástí novoročních oslav je podávání speciálních tradičních jídel, která se připravují jen při této příležitosti. Jídla nejsou sama o sobě příliš nákladná (při jiných slavnostech během roku je často hostina daleko bohatší), ale mnohá z nich mají nejrůznější symbolické významy – tak například černé fazole *mame* se jedí proto, že toto slovo jinak znamená také *zdravý, robustní*, anebo kaštiny *kačiguri* proto, že součástí jejich jména je slovní kmen *kači* = *vítězství*. Prvním jídlem v Novém roce předchází přípitek zvláštním druhem kofeného sladkého rýžového vína

... polský Štědrý den – WIGILIA

Polské vánoční zvyky vycházejí z křesťanské tradice, i když v nich nechybí prvky pohanské. Tradiční čtyřtydenní advent, důkladný úklid, nákupy, vůně stromečku, sváteční výzdoba ulic (Mikuláš na každém kroku, stromečky nazdobené koulemi a sladkostmi), ve vaně plavou kapři. A děti očekávají něco neobvyklého. To vše nasvědčuje tomu, že Vánoce jsou za dveřmi. Dne 24. prosince, ještě před polednem, hospodyňky dělají poslední nákupy, pečou cukroví a vaří tradičních 12 pokrmů. K povinností mužů a dětí patří nazdobení stromečku, pomoc při úklidu i nákupech. Je to jediné odpoledne v roce, kdy se ve městech zastaví čas. V domácnostech pokračují přípravy na štědrovečerní večeři. Stromeček se trpytí světelnými svíčkami a ozdobami, pod ním leží pečlivě a nápaditě zabalené dárky, celým bytem se line vůně vánočních jídel. Oblíbeným úkolem dětí je vyhlížení první hvězdičky na obloze – biblické betlémské hvězdy. Když se objeví, je to znamením, že rodina může zasednout ke stolu. Hospodyňky slavnostně prostírají stůl a podle starého zvyku dávají pod bílý naškrobený ubrus hrstku sena, která symbolizuje seno z Betléma. Hlavní místo na stole patří oplatce. S touto tradicí se setkáváme pouze v Polsku. Je připravována zvláště pro tuto příležitost z pšeničné mouky. Na oplatce jsou vytištěny biblické motivy. Podle staré tradice také nesmí na stole chybět jedno prostrání navíc, určené nečekanému hostu, kterého bychom měli pohostit ve svém domě. Večeře začíná polským zvykem – lámáním oplatky. Hlava rodiny nabízí oplatku dalším členům spolu se srdečným přáním. To je velmi dojemný okamžik. Rodiny, které nemohou být v tuto chvíli spolu, na sebe myslí a kousky oplatky si posílají v dopisech. Po lámání oplatky začíná štědrovečerní hostina, čím bohatší, čím přísnější byl povinný celodenní půst. V jednotlivých polských oblastech se připravují různá jídla. Začíná se polévkou: polský *barszcz* – čili vývar z uzeného masa a červené řepy, který se podává s *uszakami* (noky), dále *żurek* – polévka, jejímž základem je zákvas a houby. Neměla by chybět ani rybi nebo hrachová polévka. Dalšími chody bývá ryba – obvykle smažený kapr, brambory

a zelí s hrachem. Dále se podává kompot z křižal. Jako dezert se servírují různé krajové pochoutky, které jsou připravované z těsta, máku a sušeného ovoce s medem. Ve Slezsku je to makovec, v Malopolsku makové noky, ve východním Polsku *kutia* (směs pšenice, sušeného ovoce a medu). Po štědrovečerní večeři nastává ten dlouho očekávaný okamžik pro děti, které už netrpělivě pokukují po stromečku. V jednotlivých částech Polska přináší dárky: ve Slezsku *Děfátka* (*Dzieciątka*), ve Velkopolsku a v Kašubech *Hvězdy* (*Gwiazdki*), v Malopolsku *Andielek* (*Aniołki*).

Dojemnou chvíli Štědrého večera je zpívání koled. Polsko je zemí s velkým množstvím koled. Každým rokem se zpívají nové půlnoční písně, které zkomponovali nejlepší a nejslavnější polští umělci. Mezi nejstaršími polskými koledami najdeme například *Anioł pasterzom mówił, Lulajże Jezuniu, Kiedy śliczna Panna* a spoustu dalších. V noci se celá rodina vydává na půlnoční mši (*Pasterku*). O půlnoci začínají zvířátka mluvit lidským hlasem... Je to čas zázraků, lidského sblížení, je to doba narození Páně.

Studenti čtvrtého ročníku polonistiky FF UP

tozo, které má zároveň chránit před nemocemi. Pro přípravu prvního jídla se dříve užívalo vyhradně vody *wakamizu* (doslova *mladá voda*) načerpaná ze studně až po novoroční půlnoci. Tuto tradici dnes přirozeně v japonských městech dodržovat nelze.

Podobně odumírají i jiné staré zvyklosti, ale jednu z hlavních tradic – návštěvu blízkého buddhistického chrámu nebo šintoistické svatyně co nejdříve po novoroční půlnoci – dodnes mnoho Japonců dodržuje. Sotva dozní zvony oznamující půlnoc, zaplní se nádvoří známých svatyní, chrámů a klášterů zástupy lidí z nejbližšího okolí. Nejedná se přitom zdaleka jen o náboženský obřad – lidé se navzájem zdraví se známými, přejí si všechno nejlepší anebo si ve stáncích kupují pro štěstí různé talismany. Ještě v noci však stihnou návštěvu svatyně jen ti, kteří si pospíšíli a všechny domácí práce stihli dokončit před půlnocí. Jitro Nového roku je už ale pro všechny opravdovým svátkem a do té doby je třeba, aby byly všechny práce bezpodmínečně hotové.

Hlavní oslavy Nového roku trvají tři dny a jejich průběh je ustálen mnohaletou tradicí. Celá rodina se při této příležitosti obléká do nejlepších šatů a kromě návštěvy svatyně nebo chrámu vykonává také návštěvy přátel a sama přijímá hosty. S novoročními oslavami se pojí i řada tradičních her a zábav, na něž jinak v průběhu roku nebývá čas – například pouštění draků a různých karetní a jiné společenské hry. Divky hrávají *hanecuki* – japonský druh badmintonu s bohatě zdobenými dřevěnými pákami. K tradicím Nového roku patří také zvyk věnovat nějaký čas kaligrafii a pravidelně jsou v této době pořádány ve velkých

městech soutěže v kaligrafii za účasti i několika tisíců osob.

V průběhu svátků doručí pošta někdy desítky milionů novoročních přání. Ty se však nepiší na pohlednice podobné našim, ale na jednoduché dopisnice připomínající spíše korespondenční listky. Novoroční obrázková přání nebo pohlednice našeho typu posílají Japonci výhradně svým přátelům do zahraničí. Japonské novoročenky jsou buď zcela nevyzdobené, nebo se na nich tisknou razítka se symboly zvířetniku, v jehož znamení je nadcházející rok (například opice, myš atd.). Jenom ti, kdo se hlouběji zabývají malováním nebo kalografií, krásí svá přání tímto způsobem, ale vždy musí jít o jejich vlastní výtvar. Na druhé straně je ale zvykem uvést vždy alespoň pár osobních vět a nezůstat u pouhého zcela formálního sdělení, že ten a ten přeje šťastný a veselý Nový rok – jak je to nyní velmi časté u nás.

Novoroční přání se vzháží již v průběhu prosince do zvlášť označených schránek a jsou pak souborně dodávány adresátům v úhledně svázaném balíčku krátce po Novém roce. Nevadí dojde-li přání až později v průběhu ledna, ale bylo by velkou chybou poslat je normální poštou tak, aby bylo doručeno ještě koncem prosince. Japonská přání mají ještě jednu zajímavost – jsou číslována jako losy a vždy kolem 15. ledna se slosují o věčné ceny. Kromě přání všeho nejlepšího získává proto příjemce novoroční pohlednice navíc i naději získat výhru. Možná, že právě proto je v Japonsku běžné, že filmové, divadelní i sportovní hvězdy dostávají na Nový rok od svých obdivovatelů často i desetitisíce přání.

Mgr. D. Uher, Kabinet Dálného východu FF UP

Na shledanou v příštím roce, století, tisíciletí...

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

„Svět se ku konci chýlí, odtud

CHILIASMUS,“

prohlásili V+W v jedné ze svých forbín. Zapamatoval jsem si tuto důvtipnou etymologii, jenže – ačkoliv jsem právě prolístoval všechny čtyři svazky her Osvobozeného divadla, nejsem s to ji objevit a náležitě bibliograficky doložit; prosím proto laskavého čtenáře, jenž ví, odkud citovaný výklad termínu chiliasmus pochází, o informaci do redakce našeho listu. Oba komikové, prošli klasickým vzdělávacím procesem (Jiří Voskovec dokonce na gymnáziu ve francouzském městě Dijonu), ovšem dobře věděli, že základem termínu chiliasmus je řecký výraz pro číslovku tisíc, tj. chilion, a že se jedná o hnutí náboženské. Připomeňme chiliasmus při konci jednoho a začátku dalšího, již třetího tisíciletí křesťanské éry, neboť křesťané žijící před rokem 1000 věřili, že právě v tomto roce nastane konec dosavadních světských pořádků, ne-li vůbec konec světa. Nahlédneme-li však do světových dějin, zjistíme, že se tehdy žádná světová katastrofa nekonala a že se nejvýznamnější událost dějin evropských onoho roku odehrála v Uhrách, jejichž vládce Štěpán (maďarsky István nebo též Pista – jméno Štěpán je řeckého původu, stefanos znamená v řečtině věnec) z rodu Arpádovců, narozený asi roku 975 a panující jako kníže od roku 997, přijal (podle legendy právě o Vánocích) roku 1000 křesťanskou viru západního ritu a založil arcibiskupství v Ostrihomi. Papež Silvestr II. Štěpánův počín ocenil propůjčením královské koruny a titulem apoštolského krále, čímž se celé Uhry staly křesťanskou zemí. Štěpán I. zemřel 15. srpna 1038 a roku 1083 byl svatořečen, uherská královská koruna se proto nazývá od těch dob korunou svatoštěpánskou.

Chiliasmus, definovaný v Ottově Slovníku naučném jako „víra v budoucí tisíciletou říši Boží na zemi, v níž věřící pod vládou Mesiášovou v dokonale blaženosti pozemské žít budou“, je však daleko staršího data, neboť má svůj původ ve Starém zákonu, v ideji mesiášství. Podle starozákonních proroků měl „vyvolenému národu“ kralovat „viditelný“ Mesiáš s tím, že

rozptýlený židovský národ se opět sjednotí a bude panovat nad pohany celého světa.

K rozšíření chiliasmu v rané křesťanské církvi napomohla 20. kapitola novozákonního Zjevení sv. Jana, v níž se (v kralickém překladu) praví (čísla veršů vypouštím): „I viděl jsem anděla sstupujícího s nebe, majícího klíč od propasti a řetěz veliký v ruce své. I chopil draka, hada toho starého, jenž jest ďábel a satan, i svázal jej na tisíc let. A uvrhl ho do propasti, i zavřel [jej tam] a svrchu nad ním zapečetil, aby nesvolil více národů, až by se vyplnilo tisíc let; neboť potom musí býti propuštěn na malý čas. I viděl jsem stolic, a posadili se na nich, i dán jest jim soud, a [viděl jsem] duše stínaných pro svědectví Ježíšovo a pro slovo Boží, a kteříž se neklaněli šelmě, ani obrazu jejímu, a aniž přijali znamení jejího na čela svá, anebo na ruce své. A ožili a kralovali s Kristem tisíc let. Jiní pak mrtví neožili, dokudž by se nevyplnilo tisíc let. A toť jest první vzkříšení. Blahoslavený a svatý, kdož má díl v prvním vzkříšení. Nad těmiť ta druhá smrt nemá moci, ale budou kněží Boží a Kristovi, a kralovati s ním budou tisíc let. A když se vyplní tisíc let, propuštěn bude satanáš z žaláře svého. I vyjde, aby svodil národy, kteříž jsou na čtyřech stranách země, Goga a Magoga, a aby je shromáždil k boji, kterýchžto počet [jest] jako písku mořského. I vstoupili na šířku země a obklíčili stany svatých, i to město milé, ale stoupil oheň od Boha s nebe a spálil je. A ďábel, kterýž je svodil, uvržen jest do jezera ohně a síry, kdež [jest] i šelma, i falešný prorok, a budouť mučení dnem i nocí na věky věků. I viděl jsem trůn veliký bílý, a sedícího na něm, před jehož tváří utekla země i nebe, a místo jim není nalezeno. I viděl jsem mrtvé, malé i velké, stojící před obličejem Božím, a knihy otevírány jsou. A jiné knihy [také] jsou otevírány, to jest knihy života, i souzení jsou mrtví podle toho, jakž psáno bylo v knihách, [totiž] podle skutků svých. A vydalo moře mrtvé, kteříž byli v něm, tolikéž smrt i peklo vydali ty, kteříž v nich byli, i souzení jsou jeden každý podle skutků svých. Smrt pak a peklo uvrženi jsou do jezera ohnivého, a toť jest smrt druhá. I [ten], kdož není nalezen v knihách života, uvržen jest do jezera ohnivého.“

Citovaná vize přes svou apokalyptičnost poskytuje naději těm, kdo před božím tribunálem obstojí díky svým spravedlivým skutkům; jádrem sporu však zůstává, kdy ke konečnému účtování dojde. Cisterciák Giacomo de Fiore, jenž žil v letech (asi) 1130 až 1202 v italské Kalábrii, prohlašoval ve svých kázáních, že se Soudný den uskuteční roku 1260, neboť prý tehdy po první říši Boha Otce a druhé říši Boha Syna (Ježíše Krista) nastoupí třetí říše Boha Ducha svatého; se svými přívrženci založil tento chiliasta mnišský řád florensenů, jenž koncem 16. století splýnul s řádem cisterciáckým.

Pro českou historii má význam chiliasmus husitský, jenž se projevil zejména roku 1420, kdy se proti českým husitům připravovalo křížové tažení. Radikálnější husitští kněží podněcovali své souvěrce k ozbrojenému odporu proti křížákům poukazy na 24. kapitolu evangelia sv. Matouše, v níž Ježíš sděluje učedníkům, žádajícím „Pověz nám, kdy to [bude], a která znamení [budou] příchodu tvého a skonání světa?“, mimo jiné, že „mnozí přijdou ve jménu mém, řkouce: Jáť jsem Kristus, a svedouť mnohé. Budete slyšeti zajisté boje a pověsti bojů. Hleďtež, abyste se nekormoutili; nebo musí to všecko býti; ale ne ihned bude konec. Nebo povstane národ proti národu a království proti království, a budou morové a hladové a zemětřesení po místech.“ Měla tak být v Čechách vypálena všechna města a vesnice včetně Prahy – „nevěstky babylónské“, avšak s výjimkou Plzně, Loun, Žatce, Slaného a Klatov, načež po Kristově příchodu z nebe mělo nastat jeho království bez rozdílu mezi lidmi. Tyto „komunistické“ ideje se ujaly zejména na Táboře, ale když se do čela tábořských chiliastů prosadil kněz Martin Hůska řečený Martinek nebo též Loquis (tj. Výmluvný), ohrozilo jeho chiliastické horlení spojení táboritů s Pražany. Hůska byl proto vydán pražské straně a 21. srpna 1421 v Praze upálen zabeďněn v sudu.

J. Fiala

Ze zákulisí Lékařské fakulty UP

K fenoménům školního života, ať již středoškolského, nebo vysokoškolského, neodmyslitelně patří vtipné výroky pedagogů, na něž se s povděkem vzpomíná na setkáních po letech. Pro předvánoční čas připravili bývalí studenti LF UP výstavku nazvanou *Bylo – nebylo aneb Perličky ze zákulisí*, která potvrzuje platnost výše zmíněné tradice. V respiriu Teoretických ústavů LF jsme se tak mohli pobavit nad výroky lékařů a pedagogů v jedné osobě. Prezentované perličky posluchači zaznamenali během přednášek a praktik na jednotlivých klinikách a my několik z nich přetiskujeme.

„Dovolte, abych vás poučil: stovka na čelo se lepí primárními a ne primárními.“

„U té hypotýrozy někdy padají vlasy, což už některé z nás nemůže ohrozit!“

(Doc. Fryšták, I. interní klinika)

„Áno, Milan Novák, M – jako migréna, I – jako infarkt, L – jako ledviny, A – jako astma, N – jako neuroza, znovu neuroza, O – jako obezita, V – jako vřed, A – jako angina, K – jako katar.“

„Když se ten pacient pohne, tak na tom ultrazvuku vidíme, jak se ty kameny kutálejí po té stěně toho žlučníku. Já tomu pak soukromě říkám ROLLING STONES.“

(Doc. Heřman, radiologie)

„...no, jaké starosti tak měl neandrtálec. Někam zalezl, honil ptáky...“

(Doc. Majer, III. interní klinika)

„Na tu biopsii stačí 15 buněk, na to nemusí být čtvrt kila masa.“

(Doc. Brázda, urologie)

„Typická stížnost pacienta: Čistil som si klincom ucho a zrazu ticho.“

(Prof. Kláčanský, ORL)

„Když muž spáchá znásilnění do 50 let, je to trestný čin. Když po 50, dostává vyznamenání.“

(Prof. Jezdinský, farmakologie)

„Jako B povolání dělám tenis. Teď už ale nemusím, protože vydělávám jako lékař, že?“

(Prof. Bouček, psychiatrie)

Dr. Lubušký: „Tak maminko, jak se bude jmenovat váš právě narozený syn?“

Pacientka: „Olaf.“

Dr. Lubušký: „Hmm... aby vám jednou Olaf nedal po držce!“

„Segmentární kolitida není tak vzácná jako zuby u slepice.“

(Dr. Vyslouzil, chirurgie)

-red-

365 myšlenek pro 365 dnů

I na rok 2001 je připraven kalendář, který pod názvem 365 myšlenek pro 365 dnů již počtvrté vydává nadace Dům akce 365 z Frankfurtu nad Mohanem v řadě evropských zemí. Všední dny jsou v něm uvozeny citáty velkých evropských osobností, jejichž výroci připadají na ten který den (s výjimkou části autorů, u nichž není den narození či úmrtí znám); neděle a svátky jsou vyhrazeny pro výňatky z bible. Autoři F. Mezihrádák, A. Nelešovská a H. Sevcíková vedení snahou přiblížit antický a křesťanský kulturní a mravní základ evropské civilizace, tak nechávají zaznít demokratické, humanistické a evropské myšlenky „k potěšení, posílení a pro inspiraci“ pro všední i sváteční dny naší současnosti:

Leden 2001

Po 1 Nový rok

Ať Hospodin ti žehná a chrání tě, ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdarí tě pokojem. (Nu 6, 23, 25)

Út 2 Johann C. Lavater (+1801)

Nikdy neříkejte, že znáte nějakého člověka, dokud jste se s ním nedělili o dědictví.

St 3 André Malraux (+1901)

Opravdový boj začíná tehdy, když musíme bojovat zčásti i proti sobě.

Čt 4 Henri Bergson (*1941)

Srdce vždy kráčí po cestě, z níž nás rozum zrazuje.

Pá 5 Friedrich Dürrenmatt (*1921)

Každý pokus jednotlivce řešit sám pro sebe to, co se týká všech, musí ztroskotat.

So 6 Zjevení Páně. Tři králové

Všichni králové se mu budou klanět, všechny národy mu budou sloužit. (Ž 72, 11)

Ne 7

Ale vám, kteří mne slyšíte, pravím: Milujte své nepřátele. Dobře číťte těm, kteří vás nenávidí. (Lk 6, 27)

-red-

ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

Olympijské hry a hry v Olympii

Rok 2000 nám bezesporu připomíná nejen blízký se konec 20. století, ale rovněž ten rok, ve kterém se uskutečnily hry 27. letní olympiády v australském Sydney. Ještě před nedávnem jsme byli doslova zavaleni obrovským množstvím informací o výsledcích, rekordech, vítězstvích, zklamáních i dopingu. Všichni víme, co jsou olympijské hry, někteří znají termín olympijské hnutí, ale málokdo již olympismus jako zastřešující pojem celé olympijské myšlenky. Olympijské hnutí neboli olympismus může být pojmut jako životní filozofie, styl či přístup, někomu je souborem morálních a životních hodnot. Ale co vlastně znamená ve své konkrétnější podobě, co je hlavní ideou této filozofie?

Jelikož jsem měla možnost zúčastnit se v létě studijního pobytu v řecké Olympii, který se zabýval otázkami olympismu i her samých, chtěla bych se zde na několika řádcích o tuto zkušenost s vámi podělit.

Území řecké Olympie, kde si Mezinárodní olympijská akademie, starající se o vzdělávání lidí celého světa v oblasti olympijského hnutí, vybudovala své sídlo, se na více než 14 dní stalo místem setkání 200 účastníků z 87 zemí světa – zemí, jež mají vlastní olympijskou akademii nebo Národní olympijský výbor. Jednalo se nejen o bývalé a současné vrcholové sportovce, ale i novináře, lékaře, učitele a studenty tělesné výchovy nebo sportu. Přestože hlavním tématem byly olympijské hry očima diváků a účastníků, měla jsem možnost zúčastnit se přednášek předních světových odborníků o problémech násilí ve sportu, financí, jednostrannosti, gigantismu i dopingu. Vedle přednášek probíhaly rovněž diskuse, kde se každý zúčastněný mohl k daným otázkám vyjádřit.

K olympijské myšlence se tak vyslovovaly nejrůznější národy světa, dokonce i ty, jež mají mnohem závažnější problémy. Bylo nesmírně zajímavé vyslechnout si názor zástupců rozvojových zemí, které se na jedné straně potýkají se zásadním problémem hladu a na straně druhé pod vlivem rozvinutější části světa řeší i otázky zcela jiného charakteru. Neméně zajímavé bylo seznámit se s názory účastníků některých zemí arabského světa, neboť tito lidé téměř na prahu třetího tisíciletí nepřisuzují ženám větší funkci, než je starost o domácnost, tedy o děti a manžela.

Všechny účastníky a organizátory (cca 250 lidí), kteří se sešli na území patřící Mezinárodní olympijské akademii, spojovalo během pobytu nejen místo, ale právě olympismus, pod jehož záštitou všichni spolupracovali. Jak jinak by se mohli dohodnout lidé různých kontinentů, jazyka, vyznání, životních stylů

i kultur a jak jinak by mohli spolupracovat v takové souhrě, která v Olympii panovala? Spojující a do jisté míry závazná myšlenka olympismu, nám ukázala nejen pacifistické stránky, známé ostatně celému světu, ale především poslání, jež nám zde zanechali starověcí předkové. Právě oni rozlišovali olympismus na několika úrovních. Na úrovni individuální byl ideálem člověk vzdělaný po stránce duševní i tělesné. Šlo o jistou harmonii, soulad těla i ducha, kdy rozvíjeny měly být rovnoměrně obě složky. Jen člověk dokonale, tedy moudrý, vzdělaný a tělesně krásný, se přiblížil bohům, a mohl tak být dle starověkých pravidel přínosem pro tehdejší svět. V rovině společenské se Řekové snažili o rovnocennost a propojenost vědy, umění i sportu. Konali tak prostřednictvím nejrůznějších slavností, které pod hlavičkou náboženských obřadů v sobě zahrnovaly – převedeno do dnešní terminologie – sportovní klání i umělecké soutěže a přehlídky. Řekové ve své podstatě od sebe neoddechovali tělesná cvičení, vědu a umění. Jak již bylo řečeno, všichni lidé dokonalí, tedy vzdělaní, tělesně krásní a ve svém oboru výjimeční, byli umělci. A stejně jako Řekové pečovali o svůj duševní život a tělesný vzhled, i nám Mezinárodní olympijská akademie nabídla vedle četných přednášek a diskusí i mnoho možností ke sportovnímu využití. Kdo již snad byl znaven kurtky, stadiony či bazény, mohl si pod zkušenou rukou odborníků vyzkoušet něco z umění vytváření či tanečního.

Ačkoliv se obzor našich vědomostí o olympijském hnutí bezesporu rozšířil a získali jsme spoustu cenných informací z návštěv řeckých památek a muzeí, naše vzdělávání v těchto institucích bylo jen zlomkem skutečného poznání, jež jsme v Olympii měli možnost učinit. Mluvíme především o poznání lidí zemí téměř celého světa na pozadí všudypřítomné tolerance, klidu a míru jakožto symbolu Olympie, který zůstal zachován po mnoha stech letech i pro nás. Celé setkání účastníků z pěti kontinentů, různých ras, barvy pleti, náboženského vyznání i kultury proběhlo bez sebemenších konfliktů i jejich náznaků. V této atmosféře nebylo těžké dojít k závěru, že olympismus ani olympijské hry nejsou pouze záležitostí vrcholových sportovců nebo nejvýznamnějších členů olympijských výborů. Nemohu popřít, že vítězství, rekordy i pouhá účast na olympijských hrách jsou důležité, nicméně v případě olympismu jde o celosvětové hnutí, přístup k životu spočívající v harmonii, přátelství, radosti i úctě k člověku a jeho činnosti.

Za příležitost „poznat svět během dvou týdnů“, bych chtěla v závěru svého příspěvku poděkovat těm, kteří mi cestu za poznáním zprostředkovali. Byla to především Mezinárodní olympijská akademie připravující každoročně celý program, Český olympijský výbor, který mě vyslal jako zástupce za Českou republiku, a v neposlední řadě i Fakulta tělesné kultury UP, díky již jsem se o celém setkání dozvěděla.

E. Kejhová

Poznaň: O sexuálních poruchách

Univerzita Adama Mickiewicze v Poznani mne pozvala a Univerzita Palackého mne vyslala na celopolskou interdisciplinární konferenci „Terapie v sexuologii“, která se konala 27. října t. r. Poznaňský klinický psycholog a sexuolog prof. Lechosław Gapik pro konferenci zajistil přednášky šesti vybraných univerzitních profesorů, představitelů různých oborů, které se sexuálními poruchami zabývají.

R. Sikorski, přednosta gynekologické kliniky v Lublině, hovořil o sexuálních problémech žen po klimakteriu a po hysterektomii a o pozitivním významu substituční hormonální terapie. Věnoval pozornost nepřiznáním psychologickým faktorům spojeným se stárnutím, ale i pozitivnímu vlivu osvobození od strachu z nežádoucího otěhotnění.

B. Wierusz-Wysocka, poznaňská internistka a diabetoložka, uváděla, že u mužů z cukrovkou dochází v 60–90 % případů k poruše erekce, s níž se muži internistovi málokdy svěřují. U žen se objevuje snížení poševní lubrikace a elasticity pochvy vedoucí k dyspareunii. Autorka doporučovala, aby lékaři věnovali pozornost těmto problémům.

J. Darewicz, přednosta urologické kliniky z Białystoku, podal přehled organických příčin poruch erekce a informoval o operacích na cévách přivádějících krev do penisu (úspěšnost asi v 50 %) a o trvalých penilních protézách, levnějších polotuhých (silikonových) a drahých hydraulických (se vsítým zásobníkem tekutiny a pumpičkou).

Z. Lew-Starowicz, ředitel sexuologického ústavu ve Varšavě a autor řady populárních monografií z oblasti sexuologie, se zabýval vlivem poruch erekce muže na duševní zdraví jejich partnerů. Muži manželku o svých potížích s erekcí často otevřeně neinformují a pouze se začnou sexuální aktivitě vyhýbat, vymlouvají se na únavu, anebo se k ženě chovají nepřívětivě a vyvolají napětí vylučující sexuální zájem ženy. Ženy v téměř polovině případů na manželský sex rezignují, ve čtvrtině případů sexuální napětí uvolňují masturbací a téměř ve čtvrtině zkoušejí sex s jiným mužem. Častěji než o sexuální uspokojení jim při tom jde o to prožít citový vztah a dokázat si, že žena je pro muže stále ještě přitažlivá.

Navazoval jsem (S. Kratochvíl) na Starowicze referátem o významu prožívání lásky v sexuálním životě ženy a negativním vlivu pocítovaného „chybění

lásky“ na úspěšnost párové terapie sexuálních dysfunkcí u žen, jak jsme ji prováděli v psychiatrické léčebně v Kroměříži. Příběhy dvou manželství středního věku s dětmi, kdy žena buď od začátku k muži necítila lásku, nebo ji v průběhu manželství ztratila, a v důsledku toho nedokázala v manželství uspokojivě sexuálně žít, se nabízejí k diskusi o možnostech a mezích psychotherapeutického přístupu.

Blok referátů uzavřelo sdělení M. Filara, vedoucího Katedry trestního práva v Toruni, o zákonech týkajících trestání a ochranné léčby sexuálních delikventů. Na prof. Filara pak směřovalo mnoho dotazů týkajících se případů sexuálního zneužívání, oznamovací povinnosti psychotherapeuta, jemuž se pacient svěřil se svými deviantními delikventními sklonky a činy apod.

Kromě referátů bylo na konferenci instalováno 10 posterů, v nichž se odrazila problematika transsexualismu, sexuálního zneužívání dětí, rodinné terapie, rodin ohrožených rozpadem, terapie sexuální averze a úkolů sexuální výchovy. Konferenci považují za velmi zdařilou a těším se na připravovaný sborník referátů.

V souvislosti s pozváním do Poznaň jsem měl příležitost přednést pro studenty i v postgraduálním studiu několik přednášek o manželské terapii, o léčení sexuálních dysfunkcí a o experimentálním výzkumu hypnózy, podobně jako při předchozí návštěvě před dvěma lety. Přivezl jsem domů diplom s uznáním za rozvíjení spolupráce mezi poznaňskou a olomouckou univerzitou.

Prof. S. Kratochvíl, CSc., Katedra psychologie FF UP

Víte, že...

... Vydavatelství UP připravuje v těchto dnech k vydání nový kalendář?

Zatímco v roce 2000 připravilo VUP reprezentativní nástěnný kalendář UP, pro první rok třetího tisíciletí vychází praktičtější stolní kalendář, jenž obsahuje obrazovou dokumentaci ze života staré i nové olomoucké univerzity a zejména seznam všech státních svátků, významných dnů UP a termínů vědeckých konferencí a dalších akcí.

-if-

JAK JE (MOŽNÁ) NEZNÁTE...

Ve Skautském domě v Olomouci (na Novém Světě) proběhla v pátek 8. 12. 2000 vernisáž výstavy díla RNDr. J. Tilicha, člena Katedry teoretické fyziky Přírodovědecké fakulty UP a bývalého prorektora UP. Spojujícím motivem vystavených akvarelů i ukázek z básnické tvorby byla pocta přírodě – krajině, lesům, kopcům a lukám...

Foto - tj-

ZEPTALI JSME SE ZA VÁS**Jak pokračuje rekonstrukce jezuitského konviktu?**

Již více než půl roku probíhá rekonstrukce tzv. jezuitského konviktu, který se v budoucnu stane sídlem pěti uměnovědných kateder UP: tří kateder FF UP (Katedry muzikologie, Katedry teorie a dějin dramatických umění a Katedry dějin umění) a dvou kateder PdF – Katedry výtvarné výchovy a Katedry hudební výchovy. Na průběh rekonstrukce jsme se zeptali kvestora UP Ing. Jiřího Jirky:

V jaké fázi se v současné době nachází rekonstrukce jezuitského konviktu?

K dnešnímu dni byly provedeny tyto úpravy: sanace objektu proti zemní vlhkosti, veškeré bourací práce (příčky, podlahy, výtahové šachty) a otlučení vnitřních omítek, výměna střešní krytiny včetně výměny vadných částí krovu v rozsahu cca 80 %, rekonstrukce uliční a dvorní fasády v rozsahu cca 70 %, jedna ŽB monolitická výtahová šachta, 60 % nových stropů ve III. NP. Celková prostavěnost ke konci roku (bez projekčních prací) se předpokládá ve výši 100 mil. Kč.

Kdo je autorem projektu rekonstrukce?

Na základě výběrového řízení podle zákona o zadávání veřejných zakázek byla vybrána projekční kancelář Studio Polách a Fabián (Olomouc).

Byly návrhy předloženy vedoucím kateder, které budou do rekonstruovaného objektu přemístěny?

Se všemi pracovišti, která budou objektem po rekonstrukci užívat, byla projednávána již první studie rekonstrukce, kterou zpracovával Ing. arch. Benda. Po výběru projektanta bylo prvním krokem opět upřesnění studie a stavebního programu s ohledem na rozmístění pracovišť. To probíhalo v několika krocích zhruba od ledna do července 1999 a opět na něm spolupracovali pracovníci příslušných kateder. Během rekonstrukce po průběžných konzultacích s památkáři došlo k několika změnám v projektu, které vyvolaly nutné změny v možném využití některých prostor. Takto vyvolané změny byly opět projednány s příslušnými pracovišti.

V současné době probíhají práce na projektu interiéru. Vedoucí jednotlivých kateder postupně dávají připomínky k návrhům projektantů, které pak budou

projednány na společném jednání projektanta, zástupců pracovišť a provozně technického odboru RUP. První jednání by mělo proběhnout 15. 12., tentokrát i za přítomnosti paní rektorky a děkanů FF a PdF. Vzhledem k uvažovanému termínu dokončení probíhají tato jednání, alespoň podle našeho názoru, s dostatečným předstihem.

Měli vedoucí kateder k navrženému projektu výhrady? Pokud ano, čeho se týkaly – byly v tomto směru učiněny nějaké kroky?

Zřejmě žádná obdobná akce se bez určitých výhrad neobejde a nebylo tomu jinak i v tomto případě. Existující objekt, který je navíc pod ochranou památkářů a jehož rekonstrukce je sledována odborníky dokonce i mimo republiku, neumožňuje projektantům tolik volnosti, jak si mnohdy zástupci pracovišť představují. Své připomínky k návrhu řešení vznášeli pochopitelně i pracovníci rektorátu. Naši snahou bylo zkoordinovat názory projektantů, možnosti objektu a požadavky pracovišť tak, aby byl výsledek z pohledu budoucích uživatelů co nejlepší i při zachování památkové hodnoty objektu.

V první fázi jednání se připomínky týkaly převážně rozmístění pracovišť v objektu, počtu pracoven a kapacit učeben, ateliérů a sálů (víceúčelový sál, kinosál, sborová zkušebna, využití kaple Božího těla). Další skupina připomínek se týkala a dosud týká rozmístění některých obslužných provozů v objektu a vnitřního vybavení, zejména techniky, která bude v objektu umístěna. Jak již bylo uvedeno výše, docházelo na základě připomínek a projednání s projektanty v průběhu prací k postupným úpravám některých částí projektu, v případě techniky a vnitřního vybavení probíhají tato jednání v současné době.

Probíhá rekonstrukce podle plánu? Kdy se počítá se zahájením výuky?

Původní časový harmonogram bylo nutno upravit s ohledem na průběh obchodní veřejné soutěže na výběr dodavatele. Práce tedy nebylo možné zahájit koncem roku 1999, ale až v dubnu 2000. Konečný uvažovaný termín pro přemístění všech pracovišť do objektu (letní měsíce roku 2002) to ovšem neohroží.

lo. S dřívějším přemístěním pracovišť (např. v lednu, únoru 2002) se počítat nedalo s ohledem na krátký čas, ve kterém by tento „kulový blesk“ musel proběhnout, aniž by narušil výuku, a s ohledem na čas, který bude potřeba na dotažení všech náležitostí při vybavení objektu. Předpokládáme tedy, že výuka v objektu by měla být zahájena v září roku 2002.

V současné době se stavba dostala do mírného skluzu, který byl způsoben novými významnými nálezy (z hlediska stavební historie objektu), které vyvolaly nutné změny v dispozičním řešení celého objektu a přepracování celého projektu rekonstrukce. Dále bylo nutno přepracovat a dopracovat projekt statického zajištění objektu (byly objeveny statické poruchy některých částí objektu po otlučení omítek) včetně přepracování statiky stropů v nejvyšších podlažích. Předpokládáme dokončení stavební části rekonstrukce do konce roku 2001 by to však nemělo ohrozit.

Jaké budou celkové finanční náklady?

Celkové náklady se v této době ještě nedají přesně určit. Náklady na stavební část rekonstrukce a projekční a průzkumné práce by neměly překročit 310 mil. Kč. V tomto odhadu pochopitelně počítáme s určitou rezervou na nepředvídané náklady, které v případě tak složité rekonstrukce mohou v jejím průběhu ještě vzniknout. Náklady na vnitřní vybavení budeme moci vyčíslit až po projednání a schválení projektu interiéru a definitivního určení rozsahu vybavení, které bude součástí této akce. Jednání v tomto směru, jak jsem uvedl výše, právě probíhají a podle mého názoru by měla být ukončena nejpozději do února, resp. března příštího roku.

Rozhovor připravila

A. Novobilská

Diskuse, názory, ohlasy**Causa kopírovací karty**

Se zaujetím jsem si před časem v Žurnálu přečetl otevřený dopis Mgr. P. Bergmannové řediteli IC p. Hladkému týkající se používání kopírovacích karet. Jelikož jsem obdobně „postížený“ jako pisatelka dopisu, s napětím jsem očekával odpověď ředitele Hladkého. Nutno říci, že jsem byl zklamán. Místo vysvětlení jen sebechvála; navíc argumenty p. Hladkého byly tak chatrné a v podstatě nesmyslné, že i tomu nejnaivnějšímu čtenáři muselo být hned jasné, jak se věci mají.

Předně je naprosto zcestné požadovat po uživateli kopírovacích karet, aby své jednotky rychle vypotřebovali. Nevím, jak jini kolegové, ale pro mě kopírování není výstředním koníčkem. Karty (dvě) jsem si pořídil, abych si okopíroval to, co potřebuji. Nikoliv cokoliv. Jediný možný postup v takovém případě je, že se nevyužité jednotky z karet jednoduše odečtu a peníze se uživateli vrátí. Z odpovědi p. Hladkého je jasné, že právě tento jediný možný – či aspoň slušný – postup nikdy v KUP neměli v úmyslu zvolit.

Pomíňme fakt, jehož si při pozorném čtení odpoví p. Hladkého a reakce na výtku napsanou do Knihy plání a stížností, kterou ve svém dopise cituje Mgr. Bergmannová, všimne každý – že totiž si obě vyjádření navzájem mírně protřečejí. Důležitější je, že zkrátka ani jedno vyjádření není pravdivé.

V měsících květnu a červnu jsem minimálně devětkrát ve Zbrojnici kopíroval. Ani jednou mě nikdo neupozornil, že by mé karty měly omezenou platnost.

Během prázdnin jsem byl asi třikrát v KUP a ani jednou jsem si nevšímal nějakého oznámení o končící platnosti karet.

Na přelomu září a října jsem se pracovnice, která obsluhovala kopírku a vybírala peníze v hotovosti, zeptal, jak to, že nelze použít kopírovací karty, a kdy to bude možné. Odpověděla mi, že se jedná o přechodné

O ČEM SE (NE)MLUVÍ**Školství jako u Gorkého: na dně ...**

Ještě jednou se vraťme k číslicím. Statistická ročenka ČR (1999) uvádí rozdělování výdělků podle odvětví ve vztahu k průměrné mzdě u nás. V odvětví vzdělání činily výděly v roce 1998 pouhých 84,2 % celostátního průměru. Za vzděláním je už jen zemědělství se 78,9 %. Před učiteli je i stavebnictví (103,3 %), doprava a spoje (108,1 %), samozřejmě peněžnictví (181 %) atd. Ještě zřetelněji vypovídá o společenském ohodnocení vzdělávání u nás jiná tabulka, kterou sestavila TREXIMA pro ministerstvo práce a sociálních věcí. V polovině roku 1998 měli vysokoškoláci ve školách nejnižší hodinový plat mezi všemi odvětvími: činil jen 59,1 % celostátního průměru. Vysokoškoláci například ve stavebnictví měli hodinový plat ve výši 131 %, ale ve vědě a výzkumu (odvětví nám nejbližší) jen 116,4 % průměru!

Situace pro učitele se trochu zlepšila loni, ale ne na VS. Nad průměrným platem stojí pouze příjmy docentů a profesorů, ale platy asistentů a odborných asistentů jsou stále podprůměrné a nelze je významněji kompenzovat ani v rámci mzdových předpisů VS, ani osobním hodnocením. Dlouhodobá stagnace, či dokonce pokles ve financování VS stále více připomíná řízený útlum vysokého školství, pro nějž můžeme sledovat už dnes několik zřetelných projevů. MŠMT například každým rokem snižuje procento nárůstu nově přijímaných studentů, které je ochotno financovat; fakulty trpí nezájmem perspektivních mladých o akademickou kariéru, a proto musí co nejdříve udržovat v aktivním působení i nejstarší generaci docentů a profesorů (často za ponižujících smluvních

podmínek) a generační propast se tak zvětšuje; jsou signály, že na některých víceoborových fakultách se odhodlávají k rušení tzv. malých oborů, a to už by mělo opravdu likvidační charakter (tento proces ostatně má za sebou Akademie věd ČR s nenapravitelnými škodami).

Všechno přitom nasvědčuje tomu, že naše situace se v příštím roce podstatně nezlepší. Možná jste zaznamenali marnou snahu některých poslanců v parlamentě, kteří při nedávném schvalování státního rozpočtu na rok 2001 podali několik návrhů na zvýšení rozpočtu pro vysoké školy. Musíme si chtít nechtě přiznat jednu skutečnost: naše současné vládnoucí politické elity, levicová i pravicová, pokládají další rozvoj vysokoškolského vzdělávání za zbytečný a obrovské finanční prostředky distribuují úplně jiným směrem. Naše mlčení vytváří dojem, že je to tak správně.

Až v lednu obdrží rektorát vyšší normativu na studenta, stanovenou MŠMT pro rok 2001, mělo by toto číslo být publikováno v Žurnále na první straně jako pokračování neblahé tabulky, kterou jsme zveřejnili před dvěma týdny. Bude to totiž hned zkrájel ta nejvýznamnější zpráva roku o naší nejbližší budoucnosti.

Přes pochmurné vyhlídky přeji nám všem, aby rok 2001 byl přece jen o něco lepší nežli ten právě končící.

Doc. J. Štefanides,
člen Akademického senátu FF UP

Dokončení na str. 12

Diskuse, názory, ohlasy

opatření, že během listopadu už budou karty opět v provozu.

Má osobní zkušenost je tedy v přímém rozporu s tvrzením p. Hladkého.

Nabízí se celá řada otázek:

1. Proč jsme se z odpovědi na dopis Mgr. Bergmannové nedozvěděli, kdy bylo oznámeno, že karty přestanou platit, a jak dlouho to oznámení viselo? Nedočkali jsme se ničeho konkrétního, protože by tak okamžitě vyšlo najevo, že nikde nikdo nic neoznámil?

2. Jelikož ani v červnu o zrušení kopírovacích karet nepadlo ani slovo, proč si k tomu zvolili zrovna dva prázdninové měsíce, kdy je vždy provoz v KUP nejmenší? Nebylo to proto, aby se vyhnuli vracení peněz?

3. Zrušení karet nemohli oznámit, protože o prázdninách nevycházel Žurnál. Přitom ale tvrdí, že uživatelé na to ústně upozorňovali již od března. V březnu, květnu a červnu Žurnál také nevycházel? Nebo platí totéž, co v bodě č. 2?

4. P. Hladký přiznává, že došlo k chybě. Proč ale nebyl určen nikdo odpovědný?

5. Proč se mlčí o vracení záloh na karty ve výši 10 Kč? Když karty neplatí, měla by být přece tato záloha vrácena!

6. Proč, když ukončení platnosti karet bylo tak všeobecně známo, mně ještě v říjnu pracovnice KUP informovala, že karty zase budu moci použít?

Přilíš mnoho otázek a nejasností na tak „malý“ problém. I když zas tak malý určitě nebude. P. Hladký se počítá těch, kterým zůstaly karty s nevyužitými jednotkami, snaží bagatelizovat. Nebudou jich ale desítky, nýbrž stovky. A peníze se kamsi vytratily. Že by se tunelovalo už i ve Zbrojnici?

Jsem přesvědčen, že vyjádření pracovníků KUP není pravdivé. Že nám zkrátka lhali.

Žádám tedy p. Hladkého, aby pozměnil své stanovisko ke kauze kopírovacích karet. Aby zajistil nápravu v tom smyslu, že KUP všechny kopírovací karty odkoupí zpět – a vrátí pochopitelně také onu zálohu na karty. A také by bylo vhodné, aby slušné vyřešení této ostudné záležitosti bylo jeho posledním krokem ve funkci ředitele IČ. Vzhledem k jeho dosavadnímu postoji ke kauze jsem přesvědčen, že nemá ani organizační, ani morální předpoklady k tomu, aby ve funkci setrval. Obracím se také na členy Akademického senátu UP a na paní rektorku, aby této kauze věnovali svou pozornost. Případá mi totiž zcela nepřipustné, aby členové akademické obce byli takovýmto způsobem poškozováni.

Současně bych rád vyzval ostatní kolegy a studenty, jichž se problém karet také týká, aby se mi ozvali – a to i v případě, že neplatné karty již vyhodili (e-mail: sykora-michal@seznam.cz). Pro další jednání v dané záležitosti by bylo vhodné vědět, kolik „poškozených“ vlastně je.

Mgr. M. Sýkora, Ph.D.,

Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP

Zájemcům o diskusi

Upozorňujeme zájemce o vstup do diskuse na téma *Dialog vědy a náboženství*, že redakce webových stránek UP pro ně v těchto dnech připravuje v rámci rubriky *Aktuality* novou internetovou stránku. Kromě příspěvků publikovaných na toto téma v Žurnálu UP (č. 7, 9, 10 a 11) na ní budou (se souhlasem autorů) umístěny i texty dosud nezveřejněné.

Současně se tak otevírá prostor i pro polemiku a výměnu názorů na další (aktuální) témata. Bližší informace o možnostech publikování na webových stránkách UP podá jejich odpovědný redaktor Mgr. D. Agnew (tel. 563 1021, e-mail: agnewd@rupnw.upol.cz).

-red-

Co můžete nevědět o UP, pokud budete číst pouze Žurnál UP

V minulém čísle Žurnálu napsala odpovědná redaktorka ŽUP V. Mazochová „Jen několik řádků“ o tom, jak o univerzitě píší některé deníky. Svých několik řádků bych na toto téma přidal i já.

Vůbec mě nepřekvapuje, že jsem se na stránkách středomoravské přílohy MF DNES dočetl o nocování studentů před Právnickou fakultou. Možná to vypovídá o mém „čtenářském vkusu“, ale taková zpráva si podle mého mínění skutečně „zaslouží největší titul“. Ať jsou příčiny popisované události jakékoliv (nazývat je „technickými problémy“ je směšné), jde o skandál. Jako pedagog se stydím, že k něčemu takovému dochází a že se to dovidám z mimouniverzitních zdrojů. Rád bych si o celé záležitosti přečetl podrobné informace především v ŽUP. Zde se však nějak nedostává prostoru pro materiály tohoto typu. Žurnál se stále více konzervuje do nepřilíš přitažlivé podoby. Jednotlivá čísla jsou si podobná jako vejce vejci, někteří autoři mají zřejmě doživotně zajištěný prostor pro své články. Něco méně čtivého si lze jen stěží představit. Ukažte mi studenta, který si v něm s chutí něco přečte!

Zprávy z univerzity na stránkách jiných tiskovin pak nutně působí nesrovnatelně živěji. Zmiňovaná MF

DNES jen za poslední měsíc otiskla minimálně 14 článků s univerzitní tematikou. Kromě zmiňovaného textu o nocování před fakultou z 5. prosince to byly i rozsáhlé materiály týkající se dělení finanční rezervy (4. 12.) či přibývajícího počtu slovenských studentů na českých VŠ (2. 12.). Paní Mazochová se však podle všeho domnívá, že takové informace akademická obec nepovažuje za „stěžejní“. Z tohoto důvodu se jimi nezabývá Žurnál a asi by se jimi neměly zabývat ani jiné tiskoviny. Redaktoři jinych periodik jsou naštěstí natolik soudní, že si nenechají radit, jak vytvářet nezáživné noviny.

Mgr. P. Kurfürst,
LF UP

Uvedený příspěvek chápu jako ojedinělou výzvu k diskusi na téma úrovně komunikace a informovanosti uvnitř i vně univerzity (k tomuto problému ostatně má poznámka směřovala), mimo jiné i prostřednictvím univerzitního týdeníku; k tématu se Žurnál vrátí v některém ze svých příštích čísel.

V. Mazochová

Ad: Ze studentské majálesové „lidové tvořivosti“

Také příspěvek PhDr. P. Urbáška, ředitele Archivu UP (viz Žurnál č. 11, str. 4), nalezl ohlas u čtenářů; jedním z nich je i krátká vzpomínka prof. V. Šlapety, DrSc., bývalého prorektora ČVUT Praha a člena Vědecké rady UP:

Vážený pane doktore,
František Sedláček, student architektury ČVUT, byl zvolen králem pražského majálesu v roce 1966. Jeho zvolením nenastal klid, nýbrž celá záležitost měla ještě politickou dohru. Za svůj projev, přednesený na prostranství za tzv. Sjezdovým palácem v tehdejšímu Parku Jidy Fuldý (tedy ve Stromovce), který se silně znelbil stranickým papalášům, byl král majálesu Franta Sedláček vyloučen ze školy a teprve díky pražskému jaru směl dostudovat. Poté emigroval a dnes je profesorem Fachhochschule v Kolíně nad Rýnem. Mohl by proto k celé události podat podrobnější svědectví.

Králem majálesu 1965 v Olomouci byl zvolen student filozofie Franc. Pokud se nemýlím, žije dnes v Přerově. Vzpomínám si, že na majáles v Olomouci 1967 jsem přijel z Prahy se dvěma studenty zahradní architektury ze západního Berlína žlutým volkswagenem (cabriolet). Tento automobil se pak stal součástí studentského průvodu městem a posluchači výtvarné výchovy FFUP s Ivanem Theimerem a Milošem Kurasem nám ho pro tento účel dekorovali značným počtem studentek, takže působil jako živý alegorický vůz. Jelo nás v něm nebo na něm (t. j. na motoru a kufru...) nejméně deset, možná i deset... Auto se západoněmeckou poznávací značkou nebylo tenkrát ještě v Olomouci běžné, a tak se na to někteří přihlížející dívali s určitým podezřením. Nakonec však šťastná živá výzdoba pomohla překonat všechny psychologické bariéry.

S pozdravem

V. Šlapeta

Klidně prožít vánočních svátků, příjemné a bezúhonné novoroční oslavy a samozřejmě i šťastné a bezproblémové překlenutí letopočtů přeje všem čtenářům a spolupracovníkům Žurnálu UP redakce a redakční rada.

